

Ungas livssituation i siffror

Lupp 2015 - Nybro kommun

**NYBRO
KOMMUN**

REGION FÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

Linnéuniversitetet

Caroline Hansén & Jo Skåmedal

Fakulteten för samhällsvetenskap
Utrednings- och forskningsservice
Linnéuniversitetet

”Jag skulle vilja påverka skolpolitiken mer. Jag tror att vi som går i skolan vet bättre vad vi vill förbättra eftersom vi befinner oss i den miljön.”

(Elev i åk 8)

Innehållsförteckning

INTRODUKTION	8
BAKGRUND	8
SYFTE	8
DISPOSITION	9
RAPPORTLÄSNING OCH RESULTATTOLKNING	10
URVAL	10
DATAHANTERING	10
JÄMFÖRELSEGRUNDER	10
UNGDOMAR I ÅRSKURS 8	13
FRITID	13
<i>Möjligheter till fritidsaktivitet</i>	13
<i>Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap</i>	15
<i>Sammanfattning</i>	15
SKOLA	16
<i>Trivsel, sociala relationer och bemötande</i>	16
<i>Miljö och upplevelser</i>	17
<i>Inflytande och delaktighet i skolan</i>	18
<i>Sammanfattning</i>	19
POLITIK OCH SAMHÄLLE	20
<i>Intresse på nationell och internationell nivå</i>	20
<i>Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor</i>	20
<i>Ungdomars förtroende för vuxna personer</i>	21
<i>Sammanfattning</i>	22
TRYGGHET	22
<i>Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser</i>	22
<i>Hot, våld och kränkande/orättvis behandling</i>	23
<i>Sammanfattning</i>	25
HÄLSA	25
<i>Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd</i>	25
<i>Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger</i>	26
<i>Sammanfattning</i>	26
ARBETE	27
<i>Extrajobb och sommarjobb</i>	27
<i>Sammanfattning</i>	27
FRAMTID	27
<i>Flyttplaner</i>	28
<i>Sociala relationer och framtidsutsikter</i>	28
<i>Sammanfattning</i>	29
UNGDOMAR I ÅRSKURS 2	31
FRITID	31
<i>Möjligheter till fritidsaktivitet</i>	31
<i>Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap</i>	32
<i>Sammanfattning</i>	33
SKOLA	33
<i>Trivsel, sociala relationer och bemötande</i>	33
<i>Miljö och upplevelser</i>	35
<i>Inflytande och delaktighet i skolan</i>	35
<i>Sammanfattning</i>	36

POLITIK OCH SAMHÄLLE	36
<i>Intresse på nationell och internationell nivå</i>	36
<i>Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor</i>	37
<i>Ungdomars förtroende för vuxna personer</i>	38
<i>Sammanfattning</i>	38
TRYGGHET.....	39
<i>Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser</i>	39
<i>Hot, våld och kränkande/orättvis behandling</i>	40
<i>Sammanfattning</i>	41
HÄLSA	41
<i>Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd</i>	42
<i>Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger</i>	42
<i>Sammanfattning</i>	43
ARBETE.....	43
<i>Extrajobb och sommarjobb</i>	43
<i>Sammanfattning</i>	43
FRAMTID.....	44
<i>Flyttplaner</i>	44
<i>Sociala relationer och framtidsutsikter</i>	44
<i>Sammanfattning</i>	45
SLUTSATSER	46
FRITID	46
SKOLA	47
POLITIK OCH SAMHÄLLE	47
TRYGGHET.....	48
HÄLSA	49
ARBETE.....	50
FRAMTID.....	50
REFERENSER.....	51
INTERNETKÄLLOR.....	51
APPENDIX A – TABELLER, ÅK 8	52
APPENDIX 2 – TABELLER, ÅK 2	56

Tabellförteckning

Tabell I:1: Deltagandegrad	14
Tabell I:2: Mötesplatser och vänskap	15
Tabell I:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer.....	17
Tabell I:4: Ungdomars skolmiljö.....	18
Tabell I:5: Delaktighet i skolan.....	19
Tabell I:6: Intresse för politik och samhällsfrågor.....	20
Tabell I:7: Möjligheter till inflytande	20
Tabell I:8: Viljan att påverka	21
Tabell I:9: Anledningar till att inte påverka.....	21
Tabell I:10: Trygghet på fysiska platser	23
Tabell I:11: Hot, våld och trakasserier.....	24
Tabell I:12: Ungdomars utsatthet.....	24
Tabell I:13: Fysiska och psykosociala besvär.....	25
Tabell I:14: Extra- och sommarjobb	27
Tabell I:15: Planer efter grundskolan	28
Tabell I:16: Flyttplaner	28
Tabell II:1: Deltagandegrad.....	32
Tabell II:2: Mötesplatser och vänskap.....	33
Tabell II:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer	34
Tabell II:4: Skolmiljö.....	35
Tabell II:5: Delaktighet i skolan	36
Tabell II:6: Intresse för politik och samhällsfrågor	37
Tabell II:7: Möjligheter till inflytande.....	37
Tabell II:8: Viljan att påverka.....	37
Tabell II:9: Anledningar till att <i>inte</i> påverka	38
Tabell II:10: Trygghet på fysiska platser.....	39
Tabell II:11: Hot, våld och trakasserier	40
Tabell II:12: Utsatthet.....	40
Tabell II:13: Fysiska och psykosociala besvär	42
Tabell II:14: Extra- och sommarjobb.....	43
Tabell II:15: Planer efter gymnasiet	44
Tabell II:16: Flyttplaner.....	44

Introduktion

I det inledande avsnittet ges en kort presentation av vad som hänt inom det ungdomspolitiska området på nationell och kommunal nivå, samt syftet med Lupp-undersökningen.

Bakgrund

2001 införde dåvarande Ungdomsstyrelsen enkätundersökningen Lupp som står för *”Lokal uppföljning av ungdomspolitiken”* i syfte att stödja landets kommuner i deras ungdomspolitiska arbete. Bakgrunden till Luppen är att de flesta beslut som berör ungas livs- och levnadsvillkor fattas på kommunal nivå. Kommunernas satsningar och politiska inriktningar är därmed centrala i det nationella ungdomspolitiska arbetet.¹ Den nationella ungdomspolitiken har varit sektorsövergripande och berört områden såsom utbildning, inflytande, hälsa, fritid och kultur, samt arbete.²

1 april 2014 bytte Ungdomsstyrelsen namn till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). Anledningen var att den nationella ungdomspolitiken ändrade inriktning och mål. Grunden i den nya nationella ungdomspolitiken är att alla ungdomar mellan 13-25 år ska ha *”goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen”*³. Ungdomspolitikens nya strategi är att alla satsningar som berör ungdomar bör utgå från ett ungdomsperspektiv, samtidigt som den grundar sig på tre prioriterade områden – ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa. Den nationella ungdomspolitiken är vägledande för hur kommunerna kan realisera politiken i praktiken. MUCF:s ansvar ligger i att följa upp och analysera livs- och levnadsvillkor för barn och unga i kommunerna. Här spelar resultaten från Luppen en viktig roll. Vidare har ungdomspolitiken sin utgångspunkt i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och barnkonventionen.⁴ Konventionen stipulerar att:

- *Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras (Artikel 2)*
- *Barnets bästa ska sättas i främsta rummet vid alla beslut som rör barn (Artikel 3)*
- *Barn har rätt till inflytande och delaktighet i alla beslut som rör dem (Artikel 12)*⁵

Konventionen signalerar till vuxenvärlden att på ett mer insiktsfullt sätt inkludera barn och unga i beslut som rör deras liv, utveckling och framtid. Det handlar om att ta barn och unga på allvar, lyssna på dem och lära från dem, samt låta dem ha inflytande i frågor som berör unga.⁶

Syfte

Syftet med rapporten är att beskriva och analysera Lupp-studiens resultat av ungdomarnas upplevelser, tankar, funderingar och syn på deras levnadssituation och samhället de lever i.

Resultatet kan användas för att identifiera behov, utforma lämpliga åtgärdsplaner och konkreta handlingsinsatser för kommunens ungdomspolitik.

¹ Wågman 2009, Prop. 2004/05:2 & Prop. 2013/14:191

² www.mucf.se 2016-02-12

³ Prop. 2013/14:191

⁴ www.mucf.se 2016-02-12

⁵ Unicef 2016, Rädsla barnen 2016

⁶ Unicef 2016, Rädsla barnen 2016 & Wågman 2009

Disposition

Rapporten är disponerad enligt följande; en inledande *introduktion* som innehåller bakgrund till rapporten, kommunens ungdomspolitiska arbete, syftet med rapporten samt metod. Sedan följer Lupp-enkätens resultatredovisning. Del I redovisar *ungdomar i grundskolans årskurs 8* och del II redogör för *ungdomar i gymnasiets årkurs 2*. Resultatredovisningen i del I och II är uppdelad i sju avsnitt; *Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete* och *Framtid*. Avslutningsvis följer *Slutsatser* där huvudresultaten knyts ihop till ett komprimerat underlag för kommunens fortsatta barn- och ungdomspolitiska arbete. Del III har samma struktur som del II, men innehåller årkurs 2 ungdomar från Nybro som går i någon av Kalmarsund Gymnasieförbunds skolor.

I rapportens resultatredovisning inleds varje kapitel med en kort beskrivning av innehållet och avslutas med en kort sammanfattning. De kommunvisa resultaten jämförs med riksgenomsnittet. För att inte belasta rapporten med för mycket detaljerade resultat återfinns en del material i Appendix. Hänvisningar till dessa tabeller lämnas fortlöpande i huvudtexten. För grundskolans årskurs 8 används Appendix tabellnumrering *A:tabellnummer* och för gymnasieskolans årskurs 2 används tabellnumrering *AII:tabellnummer*.

I resultatredovisningen refererar ”ungdomar” och ”elever” till ungdomar i årskurs 8 (Åk 8) i grundskolan och i årskurs 2 (Åk 2) i gymnasieskolan. Jämförelser görs mellan kommunen och riket och det redovisas enligt följande: (22 jfr 26 procent), där första siffran är kommunens resultat och den andra siffran redovisar rikets procentsats. Det är alltid år 2015 som gäller om inget annat står

Rapportläsning och resultatolkning

Här redogörs för rapportens olika metodologiska implikationer

Urval

Studien riktar sig till ungdomar i årskurs 8 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasiet. För Åk 8 var populationen 201 och 177 svarade med en svarsfrekvens på 88 procent. I Åk 2 var totalpopulationen 201 och 82 svarade, en svarsfrekvens på 41 procent. Normalt brukar en svarsfrekvens över 50 procent anges som acceptabel. Vad den låga svarsfrekvensen för åk Åk 2 är svårt att analysera djupare, med anledning av Lupp-materialet inte erbjuder den möjligheten. Därmed är det viktigt att tolka resultaten för Åk 2 med viss försiktighet.

Datahantering

Datafilerna som rapporten baseras på har tillhandahållits av MUCF och statistikprogrammet SPSS har använts vid bearbetning och analys av resultaten. Frågor med fasta svarsalternativ har omkodats. Således har svaren ”mycket bra” och ”ganska bra” slagits samman till ”bra”. Att göra så är praktiskt för bivariat analys, samt även med tanke på att antalet svarande är relativt lågt. I annat fall skulle en eller några ungdomar motsvara flera procentenheter. Nackdelen vid omkodning är dock att nyansskillnader försvinner. Om 90 procent av eleverna svarar ”bra” på frågan ”vad tycker du om skolmiljön” så vet vi inte om det var 10 procent eller 80 procent som svarade ”mycket bra”. I förekommande fall noteras det i löpande text eller i fotnoter. Det gör att resultaten bör tolkas med viss försiktighet, både när det gäller jämförelser över tid och vid jämförelse med riket.

Den här typen av enkätstudie erbjuder inga möjligheter att *förstå* resultaten, begränsade möjligheter att *förklara* dem, varpå fokus huvudsakligen är att *beskriva* skillnader där de föreligger, samt att erbjuda rimliga tolkningar där det är möjligt.

Jämförelsegrunder

Jämförelser med riksgenomsnittet inkluderar *alla* typer av kommuner oavsett deras demografiska struktur, utbildningsnivå, storlek etc. Varje kommun är unik och har sina egna förutsättningar, villkor och utmaningar. Mot den bakgrunden är riksgenomsnittet inte alltid en idealisk referenspunkt, men ofta en praktisk referenspunkt. Att jämföra en kommun med riket bör dock ske med försiktighet utifrån flera skäl. För det första om kommunen uppvisar ett bättre resultat än vad riket gör, så finns risken att kommunen slår sig till ro med slutsatsen ”*men vi är bättre än många andra*”. Det finns alltid utrymme för förbättringar och utveckling, speciellt i relation till de nationella ungdomspolitiska mål som slår fast att *alla* ungdomar ska ha ”*goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen*.” För det andra innebär ”riket” inte alla Sveriges kommuner, utan resultaten är ett genomsnitt för de kommuner som valt att delta i Lupp-undersökningen de utvalda åren.

Lupp-enkäten dras med ett antal potentiella problem som läsaren bör hålla i minnet:

- När antalet svarande (totalpopulationen) är lågt, vilket förekommer i ett par kommuner. I inledningen till varje resultatdel redovisas svarsfrekvensen, dvs. antalet svarande i procent av antalet som erbjöds delta i undersökningen. I Lupp-undersökningarna är svarsfrekvens normalt hög, sannolikt beroende på att enkäterna besvaras under lärarledda lektioner. Det är viktigt att hålla i minnet att populationen i ett par fall är mindre än 50 elever och att svarsfrekvensen som redovisas inledningsvis täcker enkäter som är helt eller delvis besvarade. Svarsfrekvensen för

enskilda frågor kan således vara lägre. I de fall där den låga svarsfrekvensen föranleder extra försiktighet i tolkningen anges det i anslutning till tabellen.

- *Jämförelse över tid* försvåras av att frågor tillkommit, tagits bort eller omformulerats. Vissa alternativ i fråga C2 ”Hur tycker du det stämmer in på hur det är på din skola?” finns inte med 2009 eller 2015. Andra frågor finns med 2009 eller 2012, men ej 2015. Frågor har också omformulerats och därigenom fått en annan innebörd. Ett exempel är fråga B1 som 2015 formulerades ”Hur mycket tycker du att det finns att göra på fritiden?”. Motsvarande fråga 2012 löd ”Hur mycket fritid har du?” Det är långt ifrån självklart att svaren på dessa två frågor kan jämföras.
- *Otydligt formulerade frågor.* En del frågor är formulerade på ett sätt som gör det svårt att förstå hur eleverna tolkat dessa, och det blir därför svårt att formulera rimliga tolkningar av svaren. Ett exempel är fråga E2 ”Hur ofta känner du dig trygg i hemmet?”. Den elev som inte svarar ”Alltid” kan göra det eftersom hen är mörkrädd eller eftersom hen utsätts för misshandel eller andra övergrepp. Lämpliga åtgärder från kommunens sida, om några, skiljer sig naturligtvis åt beroende på varför eleven inte alltid känner sig trygg hemma. Men Lupp ger som tidigare nämnt inte utrymme för en sådan analys, utan nöjer sig med att beskriva och inte förstå eller förklara.

Resultatredovisning del I: Grundskoleelever i årskurs 8

Ungdomar i årskurs 8

Först ges en kort presentation av ungdomarna i årskurs 8 och hur de upplever sin levnadssituation. Sedan fortsätter avsnittet med de sju fokuserade områdena: Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete samt Framtid.

I detta avsnitt refererar ”ungdomar” och ”elever” till ungdomar i årskurs 8 i grundskolan. Ungdomarnas upplevelse av sin levnadssituation har kategoriserats till sex aspekter som är betydelsefulla i deras liv; *skolan, kompisar, familjen, ekonomi, framtiden och livet som helhet.*

I Nybro har levnadssituationen förbättrats för fem av fem möjliga aspekter som är jämförbara över tid. Förändringarna är ganska stora för flera av aspekterna, i synnerhet *ekonomin* (plus 20 procent 2015 jfr 2012), men även vad gäller *familjen* (ökning med fyra procentenheter) och *skolan* (ökning med sex procentenheter). Nöjdhetsgraden ligger i Nybro nära rikets för alla sex indikatorerna. Jämförbart sett upplever sig ungdomarna i Nybro vara lite mindre nöjda med; *livet i stort, kompisar, familjen* och *sin ekonomiska situation* än ungdomar i övriga riket, men samtidigt lite mer nöjda med *fritiden* och *skolan*. För mer detaljerad information av ungdomarnas nöjdhet med sina liv och utvecklingen över tid, se Appendix tabell A:2.

Fritid

Vid närmare studier av hur Nybros ungdomar upplever sin fritid, ses först och främst att ungdomarna är relativt nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter att sysselsätta sig med. Sjuttiofyra procent uppger att det finns mycket att göra på fritiden, en höjning med fem procentenheter från Lupp 2012, och helt i paritet med riksgenomsnittet, se Appendix, tabell A:1. Ser man till hur nöjda ungdomarna är med sin fritid blir resultatet att nio av tio ungdomar är nöjda med sin fritid, vilket ligger helt i paritet med riksgenomsnittet, se Appendix tabell A:2.

Möjligheter till fritidsaktivitet

För att ungdomarna ska ha möjlighet att ta del av fritidsutbudet i kommunen krävs att de upplever att de har tid att avsätta. I mångt och mycket handlar det om att få olika delar i livet att gå ihop, att fördela tiden och energin mellan skolan, fritiden och hemmet på bästa sätt. Sextiosju procent anser att det finns saker att göra på fritiden, men att inte så mycket av det som erbjuds intresserar dem, se Appendix tabell A:3. Andra hinder för att kunna utföra fritidsaktiviteter är att kunna ta sig till dem, vilket är ett något högre problem i Nybro än i övriga riket (41 procent jfr 37 procent för riket). Färre ungdomar i Nybro är förhindrade att utöva fritidsaktiviteter för att föräldrarna säger nej (21 procent jfr 26 procent för 2015) och ekonomiskt anser 39 procent att kostnaden är för hög, vilket motsvarar rikets 38 procent. Det är inte förvånande att konstatera att de ungdomar som anser att det finns lite eller inget att göra på fritiden också är de ungdomar som anser att de inte är intresserade av de fritidsaktiviteter som erbjuds. Generellt upplever ungdomarna i Nybro lite mer hinder i att utöva fritidsaktiviteter än vad ungdomar i riket gör.

På frågan om vilka *fritidsaktiviteter de saknar* var vissa aktiviteter återkommande. Trots att ungdomarna generellt sett svarade att de hade väldigt/ganska mycket att göra är det framträdande att de upplever att det ändå saknas en del aktiviteter. Önskan om bland annat fler sporthallar och idrottsanläggningar berördes av ungdomarna. Fritidsaktiviteter över tid inom temat idrott/träning uppgav ungdomarna sig sakna. Några citat följer nedan:

”Att kommunen försöker bygga nya saker till olika intressen typ en liten parkour bana, ha tillgång till idrottshallar gratis och skatepark t.ex. som liver upp staden lite.”

”Jag tycker att det borde finnas mer fotbollslag för tjejer i Nybro. Just nu vad jag vet finns det bara ett flickfotbollslag (Madesjö) men det är många tjejer som inte vill gå där eftersom de är många i det laget som fryser ut de nya som börjar.”

”Jag tycker att det skulle vara kul om ni startade en gymnastikförening så att man slipper, åka till Kalmar eller liknade”.

Sport är ju det största och vanligaste fritidsintresset bland ungdomarna i både Nybro och riket, men det finns de som inte är sportintresserade och för dem finns det mindre utbud.

”Saker som inte är sport. Det finns nästan bara sport och dom som inte är sportintresserade finns det inte så mycket att göra så kanske saker som inte är sport som någonting med mode att göra.”

Mötesplatser är ett annat tema som är återkommande. Likheten med riket är påfallande:

”Någonstans där man kan umgås med kompisar och andra personer.”

Aktivitetens mått i enkäten tar endast hänsyn till vilken *frekvens* (dag, vecka, månad etc.) fritidsaktiviteten utförs, men inte till *hur mycket tid* (antal minuter och timmar) respektive fritidsaktivitet tar i anspråk. Därmed är det svårt att fördjupa bilden om ungdomarnas fritid är i balans eller inte.

Tabell I:1: Deltagandegrad

B 3 – Hur ofta gör du följande på din fritid? ⁷	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Tränar/idrottar (veckovis)	-	-	78	-	-	79
Foto/film, tecknar/målar, skriver, pysslar, syr (veckovis)	-	-	37	-	-	30
Spelar TV-spel, onlinespel eller dataspel (veckovis)	-	-	64	65	-	60
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar (veckovis)	-	-	64	-	-	55
Besöker bibliotek (månadsvis)	-	37	13	21	32	33
Är ute i naturen (veckovis)	-	-	70	43	-	58
Går på ungdomens hus, fritidsgård (veckovis)	-	10	8	20	17	18
Går på konsert (årsvis)	-	-	63	56	-	53
Går på teater, musikal eller dansuppväsning (årsvis)	-	-	49	50	-	45
Går på museum eller utställning (årsvis)	-	-	66	47	-	58
Går på match eller annat idrottsevenemang (veckovis)	-	15	21	13	19	25

Den mest framträdande fritidsaktiviteten i både Nybro och riket är regelbunden *träning/idrottande* som sker varje vecka där ungdomarna i Nybro 2015 ligger strax under riksgenomsnittet (78 respektive 79 procent för riket 2015). Andra vanliga veckovisa aktiviteter är att vara ute i naturen, läsa böcker, spela Tv-spel samt titta på film och teckna, skriva och pyssla som sker i något större utsträckning än i övriga riket. Det som skiljer sig lite mera från riket är att vara ute i naturen som sker i större utsträckning än på

⁷ Fritidsaktiviteterna har reviderats både 2009 och 2012. Vissa har slagits ihop, förändrats eller tagits bort, vilket försvårar jämförelsen över tid. Observera även att deltagandefrekvensen skiljer sig mellan fritidsaktiviteter. Vissa fritidsaktiviteter (idrotta och spela TV-spel) har en hög andel ”flera gånger i veckan”.

riksnivån (70 jfr 58 procent för riket). För övrigt är det inga stora skillnader mellan vilka aktiviteter som ungdomarna i Nybro och riket väljer att lägga sin tid på. Detaljer finns i tabell I:1.

Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap

I undersökningen studeras var ungdomarna träffar sina kompisar på fritiden. Ett första konstaterande är att de träffas hemma hos varandra oavsett var i landet de är bosatta. Nytt för enkäten 2015 är *sociala medier* som idag blivit vanliga mötesplatser även om de inte är fysiska till karaktären. Att dessa nya mötesplatser har uppstått betyder inte nödvändigtvis att ungdomarna vistas mindre på ungdomens hus/fritidsgårdar eller i en idrottshall/sporthall. Troligen kan de istället dela sina upplevelser och sina intressen med fler i sin omgivning och även skapar nya sociala nätverk/kontakter.

Tabell I:2: Mötesplatser och vänskap

B 4 – När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara? ⁸	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Hemma hos varandra	-	84	85	81	81	80
På sociala medier	-	-	39	-	-	35
På ungdomens hus, fritidsgård	-	5	3	11	10	13
I en föreningslokal	-	0	2	1	1	2
I en idrottshall/sporthall	-	14	29	16	19	31
På ett café	-	1	7	4	3	7
I galleria eller på köpcentrum	-	4	17	-	7	12
I centrum/på stan	-	27	21	-	22	27
Utomhus	-	34	36	43	28	41
Någon annanstans	-	4	12	2	3	9

Det vanligast stället att umgås är *hemma hos varandra* där ungdomarna i Nybro umgås lite mera (85 procent jfr 80 procent för riket). Att umgås i *idrottshall* (29 jfr 31 procent) är lite ovanligare än i riket samt *utomhus* (36 procent jfr 41 procent för 2015). Det framgår också i tabell I:2 att ungdomarna i Nybro umgås betydligt mindre utsträckning på *fritidsgård* och på *stan*, men lite mera på *köpcentrum* och på *sociala medier*.

Föreningslivet erbjuder mer än bara aktiviteter av olika karaktär. Det ger ökad möjlighet till insikt och kunskap om sig själv, sociala relationer och samhället. Deltagandefrekvensen inom *föreningar* är samma i Nybro som i riket (63 jfr 63 procent 2015). Deltagandet har ökat med fyra procentenheter i Nybro sedan 2012, medan det under samma period minskat något i riket. Se Appendix tabell A:4.

Sammanfattning

- Nybros ungdomar är i stor utsträckning nöjda med sin fritidssituation. Knappt nio av tio är ganska eller mycket nöjda med fritiden och tre av fyra anser att det finns mycket att göra på fritiden.
- Möjligheter till ett bredare urval av vanliga fritidsaktiviteter efterfrågas, såsom idrottsanläggningar samt ställen att kunna träffas och vara tillsammans på.
- Cirka två tredjedelar av ungdomarna i Nybro är medlemmar i en förening.

⁸ 2015 förändras svarsalternativen till att kunna fylla i max tre alternativ istället för två. Det innebär per definition att procentsatserna blir högre 2015.

- Det är inga stora skillnader mellan de aktiviteter som ungdomarna i Nybro utför och var de väljer att umgås, jämfört med övriga riket. Det som sticker ut är att ungdomarna i mindre utsträckning umgås på *fritidsgård* och på *stan*, men lite mera på *köpcentrum* och på *sociala medier*.

Skola

Generellt sett spenderar ungdomarna mycket av sin vakna tid i skolan och med skolarbete. Det är därför viktigt att ungdomarna upplever skolgången som bra och trivsamt samt att de sociala relationerna fungerar. Möjlighet till inflytande och delaktighet i verksamheterna i skolan är även det viktigt för att ungdomarna ska trivas i skolan.

Trivsel, sociala relationer och bemötande

Skolorna i Nybro bör enligt Skolverket och skollagen ha en likabehandlingsplan som berör områdena undervisning, förhållningssätt, bemötande, regler och rutiner⁹. Planen innebär att skolorna aktivt ska motverka kränkande behandling och tendenser till trakasserier i skolorna. Skolornas alla verksamheter ska genomsyras av likabehandlingsplanen, när det gäller bemötande, förhållningssätt, undervisning, samt vid skapande av regler och rutiner. All personal berörs av planen och ska aktivt arbeta utifrån den. En indikator på hur väl planen fungerar är hur ungdomarna besvarat enkäten gällande skolgång, trivsel, sociala relationer och bemötande.

Åttiotvå procent av eleverna anser att det är god stämning i skolan, ett resultat som tydligt överstiger rikets som ligger på 74 procent 2015 och som i Nybro ökat med tolv procentenheter sedan 2012. Åttioåtta procent anser att skolmiljön är bra vilket också överstiger riksgenomsnittet med 14 procent. Nitton procent av eleverna anser att det förekommer *rasism* vilket ligger över riksgenomsnittet, samt att en lite mindre andel uppger att *mobbing* förekommer (tolv jämfört femton för riket). Mindre än hälften av eleverna anser att *skolan agerar om en lärare kränker en elev* och knappt hälften anser att skolan agerar om *en elev mobbar en annan elev*. Drygt hälften anser att *killar och tjejer blir behandlade lika av lärare*, vilket är lite större skillnad mot riket likväl som att elever och lärare inte möter varandra med lika stor respekt som i övriga riket. Förövrigt är skillnader mot riket inte stora, men avviker positivt på flertalet studerade punkter. Utvecklingen har sedan 2012 varit svagt positiv i Nybro på de studerade punkterna. Detaljer finns i tabell I:3 nedan. De elever som uppfattar stämningen som god i skolan är också i stor utsträckning elever som anser att skolan agerar vid såväl mobbing som kränkande behandling.

⁹ Notera att skolorna *bör* ha en likabehandlingsplan, men det är inget krav.

Tabell I:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer

C 2 – Hur tycker du att följande påståenden stämmer in på hur det är i din skola? (stämmer helt/stämmer till stor del, %) ¹⁰	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag trivs med stämningen i min skola	-	70	82	-	68	74
Mobbning förekommer i min skola	-	-	12	-	-	15
Rasism förekommer i min skola	-	-	19	-	-	16
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	-	-	7	-	-	6
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	-	-	47	-	45	49
Elever och lärare bemöter varandra med respekt	-	57	57	-	58	64
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	-	44	45	-	38	46
Våld förekommer i min skola	-	-	18	-	-	16
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	-	-	47	-	-	60
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över i skolan	-	33	47	-	28	44
Personalen lyssnar på vad elevrådet säger och tar dem på allvar	-	56	58	-	43	52
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd/elevråd	-	40	47	-	36	44

Miljö och upplevelser

Undervisningen är en central funktion för ungdomarnas studier. *Undervisning* tillsammans med schemaplanering påverkar ungdomarnas vardag och sätter ramarna för deras handlingsutrymme. Ungdomarnas upplevelse av undervisningen är en viktig pusselbit för möjligheten att uppnå uppsatta kunskapsmål. *Skolbiblioteket* är en annan central funktion för ungdomarna i deras skolgång, eftersom biblioteket ger möjlighet till en lugn och tyst studieplats. Att *skolmaten upplevs vara god och* håller hög kvalitet är viktigt för att ungdomarna ska orka med en hel arbetsdag i skolan. *Möjligheten till extra stöd/hjälp från lärarna* om behov finns stärker ungdomarnas trygghet och förutsättningarna för att faktiskt uppnå uppsatta kunskapsmål.

Som framgår av tabell I:4 nedan faller Nybro väl ut i jämförelse med sig själv över tiden där det i tabell I:4 framgår att det skett positiva framsteg sedan 2012 på alla jämförbara punkter förutom skolmaten som gått tillbaka fyra procentenheter. Skillnaderna emot övriga riket är inte så stora, utan ligger någon procentsats över eller under riksgenomsnittet för de olika studerade områdena. Förbättringar gentemot riksgenomsnittet gäller speciellt en förbättrad miljö i skolan (upp 20 procentenheter), undervisningen (upp 10 procentenheter), möjligheterna till extra hjälp (upp 15 procentenheter) lärarna (upp 20 procentenheter) och elevhälsan (upp 35 procentenheter), samt Biblioteket (upp 17 procentenheter).

¹⁰ 2012 och 2015 innehåller frågorna svarsalternativet ”vet ej”. Det påverkar svarsfördelningen varpå jämförelsen med 2009 är borttagen. Frågorna om mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld är omformulerade 2015, vilket försvårar jämförelsen över tid. Ett stort antal elever (25-40%) har svårt att besvara ett flertal påståenden, exempelvis om elevinflytande och förekomsten av mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld.

Tabell I:4: Ungdomars skolmiljö

C 3 – Vad tycker du om...? (mycket bra/ganska bra, %) ¹¹	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolmiljön	-	68	88	56	59	74
Skolbiblioteket	-	72	89	60	58	71
Skolmaten	-	44	40	27	29	43
Undervisningen	-	81	91	-	72	86
Möjligheten att få extra hjälp/stöd av lärarna om du behöver det	-	66	81	67	65	81
Elevhälsan	-	47	82	-	59	81
Tillgången till datorer	-	31	69	-	55	70
Lärarna	-	71	91	-	68	84

Inflytande och delaktighet i skolan

Det första steget för att skolungdomarna ska kunna vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i skolan är att de är medvetna om sina möjligheter och rättigheter. Nästa steg i processen är att veta inom vilka områden de kan påverka och vilka forum som är tillgängliga för inflytande och delaktighet. För att inflytande och delaktighet sedan ska fungera måste skolans personal i sin tur respektera de forum som finns och uppmuntra skolungdomarna att vilja delta.¹²

Elevrådet spelar en allt viktigare roll, både i Nybro och i riket. *Kunskapen om vad eleverna ska ha inflytande över i skolan* har ökat i såväl Nybro som riket (plus 14 jfr 16 procentenheter). Samma tendens gäller frågan om *skolan aktivt uppmuntrar till medverkan i klassråd/elevråd* (plus 7 procentenheter) samt att personalen lyssnar på och tar elevrådet på allvar (plus 2 procentenheter) Detaljer finns i tabell I:3.

Genomgående, och inte förvånande, är att eleverna vill påverka i högre utsträckning än de får. Den generella viljan till att vara med och bestämma har emellertid hos Nybroeleverna över tiden både gått uppåt på vissa punkter, men även neråt på andra, som synes i tabell I:5. Utvecklingen i riket har under samma period varit relativt konstant, om än med en liten tendens att möjligheterna och viljan att påverka minskat mellan 2012 och 2015. I Nybro visar resultaten att eleverna även inom området medbestämmande, har fått en högre grad inom vissa områden, men lägre på andra. Positiva skillnader emot riket för vad Nybroeleverna *får* vara med och bestämma är; *vad de får lära sig, hur de ska arbeta, läxorna och proven*.

¹¹ 2015 togs svarsalternativet ”varken bra eller dåligt” bort. Det innebär generellt sett högre procentsatser 2015.

¹² Wågman 2011.

Tabell I:5: Delaktighet i skolan

C 4 – Hur mycket vill/får du som elev vara med och bestämma om följande (väldigt mycket/ganska mycket, %)		Nybro			Riket		
		2009	2012	2015	2009	2012	2015
Vad jag får lära mig	VILL	-	65	70	74	71	69
	FÅR	-	34	41	36	32	34
Hur vi ska arbeta	VILL	-	77	82	74	76	75
	FÅR	-	41	52	41	41	41
Läxorna	VILL	-	73	69	70	73	69
	FÅR	-	29	27	26	26	25
Proven	VILL	-	73	75	68	70	66
	FÅR	-	32	30	25	26	26
Schemat	VILL	-	73	63	69	71	69
	FÅR	-	15	15	18	18	20
Maten	VILL	-	73	68	71	73	71
	FÅR	-	20	14	17	18	18
Skolans regler	VILL	-	67	56	60	63	58
	FÅR	-	27	26	25	27	28
Skolmiljön inne	VILL	-	63	65	67	67	63
	FÅR	-	27	27	32	31	32
Skolmiljön ute	VILL	-	60	59	54	57	55
	FÅR	-	26	30	26	27	29

Sammanfattning

- Den generella trivseln i skolan upplevs som hög både i Nybro och i riket. Stämningen i skolan är åtta procent över rikets nivå och upplevelsen av skolmiljön ligger 14 procent över riksgenomsnittet. Trots hög grad av trivsel förekommer *mobbning, rasism* och *sexuella trakasserier*, om än i lägre utsträckning i Nybro jämfört med övriga riket.
- Utvecklingen har sedan 2012 varit svag positiv i Nybro vad gäller bemötande och sociala relationer i skolan under de senaste tre åren är. Skillnaderna emot riket är inte stora, förutom att en något högre andel av eleverna anser att det förekommer *rasism* än riksgenomsnittet, samt att drygt hälften anser att *killar och tjejer blir behandlade lika av lärare*, vilket är lite större skillnad mot riket likväl som att elever och lärare inte möter varandra med lika stor respekt som i övriga riket.
- Generellt sett är ungdomar i både Nybro och riket mer tillfreds med sin skolgång än vid 2012. För Nybroelevernas del gäller förbättringar gentemot riksgenomsnittet för en förbättrad miljö i skolan; *undervisningen, möjligheterna till extra hjälp, lärarna, och elevhälsan, samt biblioteket*.
- Det som utmärker sig som mindre bra bland ungdomarna både i Nybro och i riket är *skolmaten*. Sex av tio ungdomar i Nybro anser att skolmaten kan förbättras vilket är en något större andel än riksgenomsnittet.
- Ungdomar i Nybro och riket *vill* rent generellt gärna vara med och påverka och ha inflytande, betydligt mer än vad de upplever att de *får*. I Nybro har intresset bland eleverna för att vara med och påverka fluktuerat sedan 2012 mellan de olika studerade områdena.
- När det gäller vad eleverna i Nybro *får* vara med och påverka, så har även det fluktuerat sedan 2012, utan någon direkt klar trend åt något håll. Det som går att utläsa är att positiva skillnader emot riket är inom; ”vad de får lära sig”, ”hur de ska arbeta”, ”läxorna” och ”proven”.

Politik och samhälle

I ett demokratiskt samhälle bör alla människor få känna delaktighet och ha möjligheter till inflytande inom alla områden som berör dem.¹³ Generellt sett vill ungdomar i Nybro och riket vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i frågor som påverkar deras liv.

Intresse på nationell och internationell nivå

Intresset för både *politik* och *samhällsfrågor i allmänhet* är på väg framåt och har ökat markant bland såväl Nybro kommuns ungdomar som rikets. I Nybro är intresset vid 2015 betydligt högre än siffrorna för riket och har även i jämförelse med sig själv ökat sedan 2012. Det går också att konstatera att intresset för *globala händelser* är större än *inrikes samhällsfrågor* och har så varit över tid både bland ungdomar i Nybro och i övriga riket, se tabell I:6.

Tabell I:6: Intresse för politik och samhällsfrågor

D 1 – Hur intresserad är du av...? (mycket/ganska intresserad, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Politik	-	19	41	14	20	32
Samhällsfrågor i allmänhet	-	32	49	29	33	43
Vad som händer i andra länder	-	46	69	50	52	65

Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor

I enlighet med den nationella ungdomspolitikerna ska ungdomar få ha inflytande och känna sig delaktiga i beslut som berör dem, både på lokal och på nationell nivå. För att det ska vara möjligt krävs att ungdomar vill vara med och påverka, samt att de känner att de kan föra fram sina synpunkter och att de tas på allvar oavsett politisk nivå. Om det ska vara möjligt för ungdomar att vara delaktiga och vara med och ha inflytande bör det finnas strukturer för detta. Organisatoriska strukturer och forum behöver i sin tur inte nödvändigtvis innebära att fler vill vara med och påverka, men det ökar chanserna och ger människor känslan av att de kan.

Det politiska intresset är som framgår i tabell I:6 totalt sett inte så stort. Intresset är emellertid lite större i Nybro än i riket (nio procentenheter). Det är möjligt att det finns en koppling mellan det svaga intresset och den känsla som finns hos ungdomarna av att inte heller kunna påverka speciellt mycket, varken i Nybro eller i riket (se tabell I:7). Dock förefaller det som att intresset bland ungdomarna till att vilja vara med och påverka är större (se tabell I:8) än vad som framkom av det politiska intresset i tabell I:6. En orsak till denna skillnad kan vara ovana och bristande insyn i och förståelse kring politikens organisation och funktionssätt. Värt att notera att dock att *möjligheterna till inflytande*, i Nybro såväl som i riket, har ökat, enligt ungdomarnas egna upplevelser.

Tabell I:7: Möjligheter till inflytande

D 3 – Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? (mycket/ganska stora, %) ¹⁴	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	12	27	13	16	22

¹³ Wågman 2011.

¹⁴ 35-40% som svarar ”vet inte”.

Även om ungdomar uppfattar att deras möjligheter till inflytande har ökat över tid, är gruppen ungdomar som *vill* vara med och påverka växande, med fem procentenheter för Nybros ungdomar och åtta för riket, 2015. Nybro ligger över riksnivån med tre procent.

Tabell I:8: Viljan att påverka

D 4 – Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	46	51	40	40	48

När ungdomarna fritt fick ange vad de skulle vilja påverka är samhällsbygget, säkerhet, skolmiljön, samt bussarna frågor som var framträdande. Några av ungdomarna sa så här:

”Busstider, tidtabeller, större satsning på landsbygden.”

”Att lika arbete ska ha lika lön.”

”Hur skillnaderna mellan skolorna i kommunen är väldigt olika med t.ex. skolmaten och tillgången till datorer. Många andra skolor i kommunen har mycket mer tillgång till att kunna arbeta på datorer .”

”Jag vill att det ska bli roligare för ungdomar, att de ska ha något att göra.”

”Mindre läxor, för man blir så stressad och mår dåligt av så mycket läxor, så många mår dåligt.”

”Människornas säkerhet att man inte ska vara otrolig när man är utomhus eller när man är på allmänna platser.”

Även om många ungdomar *vill* vara med och påverka, är gruppen ungdomar som *inte är tillräckligt intresserade* stor i både Nybro och riket. Av de ungdomar som inte vill vara med och påverka anger de flesta i Nybro *bristande intresse* och *bristande kunskap* som främsta anledning följt av att de *kan för lite om hur de ska göra* samt *tidsbrist*. Mönstret är liknande för riket, med undantag för att betydligt färre i Nybro anger att de inte tror att påverkan *spelar någon roll* (tolv jfr tjugotvå procent 2015). Det går även att utläsa i tabell I:9 att anledningarna till att inte vilja vara med och påverka försvagats kraftigt på alla punkterna i Nybro över den senaste tre årsperioden.

Tabell I:9: Anledningar till att inte påverka

D 4d – Av vilka anledningar vill du inte vara med och påverka?	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag kan för lite om hur jag ska göra	-	30	15	37	34	27
Jag är inte tillräckligt intresserad	-	55	29	57	57	54
Jag har inte tid	-	25	13	26	23	21
Jag tror inte det spelar någon roll	-	38	12	29	32	22
Annat	-	7	2	7	10	8

Ungdomars förtroende för vuxna personer

För att ungdomar ska vilja och våga vara med och påverka i frågor och beslut som rör dem och samhällsutvecklingen i stort krävs att det finns *förtroende för politiker* och *vuxna* i allmänhet. Med

bristande förtroende minskar intresset för att vilja och våga framföra sina åsikter, samt tron på att deras synpunkter tas på allvar.

Ungdomars förtroende för vuxna i allmänhet är högre i Nybro än riket (77 jfr 73 procent). Även om förtroendet för vuxna i allmänhet är relativt högt, finns det ändå en grupp ungdomar som har begränsat eller inget förtroende (23 jfr 27 procent).

Förtroendet för politiker är, som för vuxna i allmänhet, aningen högre i Nybro än i riket (46 jfr 45 procent). Beträffande ungdomar som har bristande förtroende för politiker finns en klar koppling till att eleverna inte vill vara med och påverka för att de tror att det inte spelar någon roll.

Sammanfattning

- Ungdomarnas intresse för *politik, samhällsfrågor i allmänhet* och *vad som händer i andra länder* skiljer sig normalt sett inte mycket åt oavsett var i landet de är bosatta. Det allmänna samhällsengagemanget har sedan 2012 gått markant upp i Nybro, vad gäller politik såväl som allmänna samhällsfrågor och internationella frågor.
- Ungdomarnas intresse för vad som händer i andra länder är större än för inrikesfrågor i både Nybro kommun och riket.
- Det politiska intresset är totalt sett inte så stort. Intresset för att vilja vara med och påverka sådant som berör dem är dock högt, så intresset för ”politik” kan vara större än vad de är medvetna om och explicit kan förstå och uttrycka.
- Fritiden och skolan är de områden som ungdomarna (utifrån citat) vill känna sig delaktiga i och ha inflytande över. Det är delar i samhället som är centrala i deras nuvarande livs- och levnadssituation.
- Graden av att känna deltagande och ha inflytande kan kopplas samman med graden av förtroende till vuxna i allmänhet och politiker över lag. Resultaten visar att ungdomar i Nybro generellt sett har något högre förtroende för vuxna och politiker i allmänhet än ungdomarna i övriga riket.

Trygghet

Trygghet är en subjektiv upplevelse hos en person. Känslan av trygghet kan handla om den egna personen, och även vara kopplad till andra. Viktigt att ta hänsyn till är att trygghet är en generell och ospecifik känsla som är svår att definiera.

Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser

Ungdomarna i Nybro upplever en i jämförelse med riksgenomsnittet lägre grad av trygghet på flertalet av samhällets fysiska platser. Dessutom har känslan av trygghet för ungdomarna i både Nybro och riket minskat drastiskt under de senaste tre till sex åren, men avsevärt mera för Nybrosungdomarna, som tidigare känt sig i jämförelse med riket mer trygga.

Viktiga arenor är i *hemmet* och på *väg till och från skolan*. Hemmet är den fysiska plats som ska vara just trygg och erbjuda lugn och ro från omvärlden. Ungdomar i Nybro upplever 2015 en marginellt högra grad av trygghet i hemmet än riksgenomsnittet (86 jfr 85 procent för riket 2015), men graden av trygghet har som nämnt gått ner med åtta procentenheter sedan tidigare mätningar, se tabell I:10.

Fem ställen där ungdomarna känner sig betydligt otryggare 2015 jämfört med 2012 är; *på väg till och från skolan, på stan eller i centrum, på buss tåg eller liknande, på Internet* samt *på fritidsgård*. 2015 kände sig 53 procent ”alltid” trygga på väg till och från skolan, en drastisk minskning med hela 44 procentenheter från 2012, en anmärkningsvärd nedgång kan tyckas, men samma ökade grad av otrygghetskänsla återfinns även i riket. Motsvarande siffror i riket visar en stadig nedgång över perioden med 23 procent mellan 2009 och 2015. Som synes i tabell I:10 har det sedan 2012 även skett liknande drastiska nedgångar i ungdomarnas trygghetskänsla på arenorna *på buss, tåg eller liknande, på Internet, på ungdomens hus/ fritidsgård* och *på stan*.

Tryggheten på väg till eller från skolan kan kopplas samma med känslan av trygghet *i skolan*. På frågan om hur ofta känner du dig trygg i skolan svarade 48 procent alltid, jämfört med 49 procent 2015 för riket. Skillnaderna emot riket är inte stora, men det som sticker ut förutom den starka nedgången i trygghetskänsla över tid är, att i Nybro upplever sig ungdomarna även mer otrygga på *träning eller annan fritidsaktivitet* (skillnad 14 procent) och på *ungdomens hus/fritidsgård* (skillnad 27 procent).

Tabell I:10: Trygghet på fysiska platser

E 2 – Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen? (alltid, %) ¹⁵	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
I hemmet	-	98	86	92	86	85
I mitt bostadsområde	-	-	52	-	-	56
På väg till eller från skolan	-	97	53	81	74	58
I skolan	-	-	48	-	-	49
På stan eller i centrum	-	92	22	55	45	29
På buss, tåg eller liknande	-	90	27	48	43	32
På Internet	-	93	39	-	49	43
På träningen eller annan fritidsaktivitet	-	-	59	-	-	73
På ungdomens hus, fritidsgård	-	46	20	61	63	47

Hot, våld och kränkande/orättvis behandling

Det har över tid varit relativt konstant hur ungdomarna upplevt att de utsatts för misshandel och sexuellt våld/utnyttjande. Gruppen ungdomar som blivit utsatt för *hot* och *stöld* har ökat över tid i både Nybro och riket, men med en total andel som är lägre i Nybro relativt riket. Den negativa utvecklingen i Nybro har dock varit snabbare under senaste Lupp-perioden, med nästan det dubbla jämfört med riket, se tabell I:11. Utsatthet för sexuellt våld har under samma period minskat med en procentenhet i Nybro samt att utsatthet för *misshandel* har minskat till det nästan obefintliga¹⁶. Notera att förändringarna sker från låga nivåer.

¹⁵ 2015 ändrades svarsalternativen till alltid/oftast/sällan/aldrig från ja alltid/ja oftast/nej. Det kan ha påverkat lägre värden 2015. **OBS!** Svarsalternativet ”alltid” anges i trygghetsfrågorna. Läggs svarsalternativet ”oftast” till blir svarsfrekvensen betydligt högre. Det resulterar i att känslan av trygghet kan uppfattas som att nedgången inte är så drastisk, som det är nu förefaller.

¹⁶ Eftersom antalet utsatta är lågt bör resultaten tolkas och behandlas med viss försiktighet. Mörkertalet är ofta stort i dessa avseenden, och då främst vid utsatthet av sexuellt våld/utnyttjande. Anledningen bedöms ofta vara kopplad samman med skam och skuld hos den utsatta.

Tabell I:11: Hot, våld och trakasserier

E 1 – Har något av det hänt dig under de senaste sex månaderna? ¹⁷	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Någon har hotat mig	-	7	14	13	9	16
Någon har stulit från mig	-	7	13	11	9	15
Jag har blivit utsatt för misshandel	-	3	1	4	3	5
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	-	3	2	3	3	3

Ungdomar som blivit utsatta för mobbning, trakasserier eller utfrysning under de senaste sex månaderna hade ökat bland ungdomarna oavsett var i landet de är bosatta. I Nybro var det en mindre ökning med två procentenheter jämfört med tio procentenheter för riket sedan 2012, och ett totalt värde som ligger fem procent under rikets, se tabell I:12.

Tabell I:12: Ungdomars utsatthet

E 3 – Har du blivit mobbad, trakasserad eller utfrysad de senaste sex månaderna (ja, %) ¹⁸	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	17	19	15	14	24

Det är främst i skolan som ungdomarna upplever sig blivit hotade, trakasserade och kränkta, vilket innebär att det sker i klassrummen, på rasterna eller till och från skolan.

Andelen elever som känt sig *orättvist behandlade* har gått ner i Nybro från 37 till 29 procent mellan 2012 och 2015 och är nu på en lägre nivå jämfört med övriga riket (29 jfr 37 procent), se Appendix tabell A:5. Exakt vad orättvist behandlad innebär är oklart. Möjligen finns ett visst samband med tillit och förtroende, där endast 45 procent uppgav att ”skolan agerar om en lärare kränker en elev”, samt det relativt låga förtroendet för vuxna i allmänhet. Siffrorna för dessa variabler ska dock poängteras inte vara unika för Nybro, utan är liknande för hela riket. Luppen tillåter inte en närmare analys av detta.

Den digitala sfären är också en vanlig plats för ungdomar att bli utsatta för kränkande/orättvis behandling eller övergrepp. Utsattheten sker då via Internet/mobil och följer på sätt även med ungdomarna in i den privata sfären; när ungdomarna går in och ska läsa sin e-post, läser inlägg på sociala medier, läser eller skriver sms/mms, ringer eller surfar på nätet. Utsatthet via den digitala sfären har haft en stadig om än marginell ökning över tid och antalet ungdomar som utsatts är densamma oavsett var i landet de bor.

De kategorier som kan utsätta ungdomarna för orättvis behandling är; *andra ungdomar, familj/släkt, personal inom skolan* eller *annan person*. Den övervägande delen av de som känt sig orättvist behandlade har utsatts av andra ungdomar eller av personal inom skolan.¹⁹ Tillfredsställande är att majoriteten vet vart de ska vända sig när de blivit illa behandlade eller mår dåligt. Men det finns ändå en grupp som inte vet (14 procent i Nybro 17 procent i riket 2015). Vad det beror på och hur man ska kunna nå dessa sista är värt att titta närmare på.

¹⁷ Svartalternativen har ändrats 2015 till ja/nej/vill inte svara från att man tidigare endast fyllde i ”ja” om man råkat ut för någon incident.

¹⁸ 2015 ändrades svartalternativen till ja under en längre period/ja enstaka gånger/nej från ja/nej. Det kan ha påverkat högre värden 2015.

¹⁹ Andra fysiska platser ungdomar i riket blivit utsatta för orättvis behandling av personal är: inom skolan, socialtjänsten, organisation/föreningar, sjukvården, fritidsgårdar eller annan verksamhet.

Sammanfattning

- Stöld och hot visar sig vara de kategorier som ökat mest över tid i både Nybro och riket. Från låga utgångsiffror har stöld och hot ökat med nästan det dubbla i Nybro, men ligger fortfarande ändå lite under siffrorna för riket. Utvecklingen för misshandel och sexuellt våld har tvärt om stöld och hot gått ner och ligger idag på mycket låga siffror i Nybro.
- Nästan nio av tio ungdomar känner sig alltid trygga i sina hem, men har ändå minskat med 12 procent sedan 2012.
- Genomgående både i Nybro och i riket gällande trygghet på samhällets olika fysiska platser, är att andelen ungdomar som alltid känner sig trygga minskar. Andelen som alltid känner sig trygga på samhällets olika arenor är jämförbara med riket, men andelen har minskat mer drastiskt i Nybro jämfört med riket sedan 2012. Speciellt på arenorna *till och från skolan, på buss, tåg eller liknande, på fritidsgård samt på Internet*.
- Ungdomar som blivit utsatta för orättvis behandling och mått dåligt av det har främst blivit det av andra ungdomar, familj/släkt eller personal inom skola. Majoriteten av ungdomarna vet vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade eller mår dåligt, men det finns ändå en mindre grupp som inte har kunskaper om detta.

Hälsa

Enligt MUCF är det en rad faktorer som spelar roll för en persons hälsotillstånd. Det är faktorer som självförtroende/självförtroende, levnadsvanor, sexuell läggning, ekonomisk situation, koppling till arbetsmarknaden, samt olika former av kränkningar²⁰. Ett annat hälsorelaterat område som Folkhälsomyndigheten lyfter fram är skolstress. Skolstressen har sin grund i:

- strävan att få bra betyg
- en press i mycket eget ansvar
- att ha för höga krav
- att nå skönhetsidealet som förmedlas via media och reklam
- tidsbrist

Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd

Ungdomarnas hälsotillstånd är relativt gott, drygt åtta av tio ungdomar både i Nybro och i riket uppger att de har god hälsa. Vid närmare granskning visar det sig att en inte obetydlig andel haft både fysiska och psykosociala besvär så som; *stress, huvudvärk, ont i magen, nedstämdhet, svårigheter att somna och sömnproblem* vid ett flertal tillfällen i veckan. Besvärerna kan hänga samman på ett komplext sätt och kan ha olika orsaker.²¹

Tabell I:13: Fysiska och psykosociala besvär

F 2 – Hur ofta har du haft följande besvär de senaste sex månaderna? (minst flera gånger i veckan, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Huvudvärk	-	17	21	20	18	16
Ont i magen	-	12	18	13	12	12

²⁰ Ungdomsstyrelsen (2007).

²¹ Wågman 2011 & SOU 2006:77.

Känt dig stressad	-	30	41	34	32	36
Känt dig nedstämd	-	-	25	-	-	21
Svårt att somna	-	27	26	25	27	24
Sovit dåligt på natten	-	23	27	26	24	20

Genomgående är att ungdomarna i Nybro ligger över riket för alla studerade fysiska och psykosociala besvär. Känslan av stress som är det mest frekvent förekommande besväret, har bland ungdomarna i Nybro ökat med elva procent från 2012 till 2015. Ur tabell I:13 framgår även att ungdomar i Nybro har lite mer; *huvudverk, ont i magen, känt sig nedstämda, haft svårt för att somna samt sovit dåligt på natten.*

Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger

Kost, träning och alkohol är exempel på levnadsvanor som undersöks i Lupp. Innan resultaten presenteras bör något sägas om hur de kan kopplas samman med hälsotillståndet. Regelbunden träning bidrar ofta till en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. I Nybro tränar knappt sju av tio ungdomar, så att de är andfädda flera gånger i veckan, vilket ligger nära riksgenomsnittet i Lupp. Relationen mellan träning, kost, alkohol och psykosociala besvär kan se ut på lite olika sätt. Att hoppa över en måltid kan leda till magont, men magont kan även leda till att en måltid hoppas över. Utebliven måltid leder till andra psykosociala besvär (huvudvärk, trötthet m.fl.). Viktigt att komma ihåg är att hälsotillståndet påverkas av en kombination av faktorer.

Bra och regelbunden kosthållning medför precis som regelbunden träning en mer positiv effekt på hälsotillståndet. Riksgenomsnittet för att hoppa över frukost har över tid varit relativt konstant. Det är något färre ungdomar i Nybro jämfört med riket som väljer att hoppa över frukost (23 jfr 27 procent 2015). Liknande skillnader finns för att hoppa över lunch och middag. Siffrorna för Nybro är samma som för riket även vad gäller lunch: 16 jfr 18 procent i riket, men högre för middag: 12 jfr 13 procent i riket, alla siffror för 2015.

I såväl Nybro som riket har konsumtionen av starksprit och snus minskat. Nyttjandet av tobak och folköl har däremot ökat något. Det är en andel på sex procent som röker, tre procent som snusar, sju procent som dricker folköl och starkare alkoholhaltiga drycker. Konsumtionen är något lägre i Nybro än för riket 2015, förutom för att dricka folköl, se Appendix tabell A:6. En procent har någon gång använder narkotika av olika slag, vilket jämfört med riket är lågt, se Appendix tabell A:8. Åtta procent av ungdomar i Nybro uppger att de får dricka alkohol för sina föräldrar, vilket jämförbart med riket är högt, se Appendix tabell A:7. Det vanligaste sättet att få tag på alkohol är genom kompisar/kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner, eller från annan vuxen. Inte heller här har det skett någon förändring över tid.

Sammanfattning

- Drygt åtta av tio ungdomar i Nybro upplever sitt hälsotillstånd som gott. Även om så är fallet, finns tendenser till olika fysiska och psykosociala besvär. Det besvär som utmärker sig är "känslan av stress". Ungdomarnas upplevelse av alla psykosociala besvär är högre jämfört med övriga riket.
- Knappt sju av tio ungdomar tränar så att de är andfädda flera gånger i veckan.
- Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det är något färre ungdomar i Nybro som väljer att hoppa över frukost, lunch och middag jämfört med riket.
- Konsumtionen av alkohol och droger är relativt låg i både Nybro och riket. Bland de ungdomar som konsumerar alkohol är det vanligaste sätten att få tag på det genom kompisar/kompisars syskon eller genom partnern.

Arbete

Många ungdomar tar sina första steg in på arbetsmarknaden genom extra- och sommarjobb och en del som inte har planer på att läsa någon gymnasieutbildning efter grundskolans slut börjar planera för att söka jobb för att lösa sin försörjningsfråga.

Extrajobb och sommarjobb

Det är ovanligare för ungdomar att ha *sommarjobb* i Nybro än i övriga riket och än mer ovanligt att ha *extrajobb*, se tabell I:14. Andelen extrajobb och sommarjobb har i Nybro minskat över de senaste tre åren och samma trenden har pågått i riket och då speciellt för sommarjobb. Det vanligaste sättet för ungdomar att få sommarjobb är genom sina sociala nätverk, dvs. någon i den närmaste familjen alternativt annan släktning eller bekant.

Tabell I:14: Extra- och sommarjobb

G 1 & 2 – Arbete (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Har du något extrajobb just nu?	-	10	6	14	13	12
Hade du ett sommarjobb i somras?	-	17	14	24	21	18

Sammanfattning

- Nybros ungdomar etablerar sig på arbetsmarknaden i lägre utsträckning än ungdomarna i riket genom sommarjobb och extrajobb.
- Bland ungdomar som sommarjobbat var det vanligaste sättet att få det genom egna sociala nätverket.

Framtid

De allra flesta ungdomarna har planer på att läsa vidare efter grundskolans slut. Intresset för att läsa en gymnasieutbildning i en annan kommun har ökat med tio procent i Nybro senaste tre åren, medan trenden i riket är den motsatta, där skillnaden mellan Nybro och riket ökar (53 jfr 32 procent), se tabell I:15. Även fler ungdomar vill stanna kvar och läsa gymnasieutbildning i den egna kommunen. Andelen har ökat med nio procent, en andel som är signifikant lägre än riksgenomsnittet (32 jfr 46 procent för riket).

Tabell I:15: Planer efter grundskolan

H 1 – Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan? ²²	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Gå en gymnasieutbildning i min kommun	-	23	32	31	36	46
Gå en gymnasieutbildning i annan kommun	-	43	53	39	39	32
Börja jobba	-	12	5	14	8	6
Vet inte	-	4	11	4	4	11
Annat	-	19	0	12	13	5

Flyttplaner

Andelen ungdomar som planerar att *flytta* från kommunen har ökat sedan 2012 i Nybro med tre procentenheter medan andelen minskat i riket med åtta procentenheter sedan 2015, se tabell I:16. Flyttplaner går att koppla samman med ungdomarnas framtida *studie- och arbetsplaner* som utgör 19 respektive 20 procent av orsakerna till att flytta från kommunen, vilket är ungefär hälften så stor andel jämfört med riket, se Appendix tabell A:10. Att komma *närmare en stor stad* (20 procent) samt *fritidsintressen* (12 procent), angavs som ytterligare flyttargument.

Tabell I:16: Flyttplaner

H 3 – Tror du att du kommer flytta från den kommun där du bor?	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja	-	51	54	50	47	39
Nej	-	12	12	12	12	19
Vet inte/har inte tänkt på det	-	37	35	38	41	42

Sociala relationer och framtidsutsikter

Närheten till kompisar/partner och familjen/släkten upplevs som det bästa med Nybros kommun enligt ungdomarna. En liknande observation kan göras för riket. Ungdomarna i Nybro värderar dessa sociala relationer lite högre än riket (kompisar/partner: 47 jfr 44 procent, familj: 46 jfr 48 procent; för 2015). Nybro är en kommun som av ungdomarna upplevs vara en kommun med relativt *bra miljö för barn att växa upp i*. För fullständig redovisning av vad som är bra med kommunen, se Appendix tabell A:11.

När det kommer till upplevelsen av valfrihet angående *framtida maka/make* är andelen samma som i riket (88 procent 2015). Trots den höga valfriheten finns det ändå en grupp ungdomar som inte får välja helt fritt. Aspekter som har betydelse i valet av maka/make/partner är: *bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min egen familj* eller *om personen är av ett annat kön än mig*. Skillnaderna är inte särskilt tydliga i varken Nybro eller riket över tid, se Appendix tabell A:12.

²² 2009 var frågeformuleringen: Om du hade alla möjligheter, vad skulle du då helst göra efter grundskolan?

Ungdomarna i Nybro ser stort sett lika positivt på framtiden som ungdomar i riket (96 jfr med 93 procent).

Sammanfattning

- Det är fler ungdomar som vill läsa vidare efter grundskolan i en annan kommun än i Nybro.
- En större andel ungdomar än riksgenomsnittet tror de kommer flytta ifrån kommunen.
- *Arbete, studier, att komma närmare en stor stad* samt *fritidsintressen* är de vanligaste orsakerna till flytt från kommunen.
- Enligt ungdomarna är det bästa med kommunen närheten till familj och släkt, kompisar eller flickvän/pojkvän/partner, men även att det är en bra miljö för barn att växa upp i.
- Nittiosex procent av ungdomarna i Nybro ser positivt på framtiden.

Resultatredovisning del II: Gymnasieelever i årskurs 2

Ungdomar i årskurs 2

Del II börjar med en kort presentation av ungdomarna i Åk 2 och deras uppfattning om sin levnadssituation. Avsnittet är indelat enligt de sju fokuserade områden från Lupp-enkäten; Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete samt Framtid.

Ungdomarnas *upplevelse av sin levnadssituation* har förbättrats ur tre jämförbara aspekter över tid, dvs. *skolan, ekonomi och livet som helhet*. Nio av tio ungdomar i Nybro upplever sig 2015 vara nöjda med sin livssituation som helhet, se tabell AII:2. Resultatet ligger lite över riksgenomsnittet med mellan en till sju procent på alla studerade områden, förutom för kategorin *kompisar*.

Fritid

Sex av tio ungdomar anser att det finns mycket att göra på fritiden vilket är i paritet med riksgenomsnittet 2015, se Appendix, tabell AII:1. Nio av tio ungdomar är nöjda med sin fritid (tre procent över riksgenomsnittet), se Appendix, tabell AII:2.

Möjligheter till fritidsaktivitet

Majoriteten av ungdomarna svarade att de generellt hade mycket att göra på fritiden. Lite mindre än två tredjedelar (58 procent) anser att det finns saker att göra på fritiden, men att mycket av det som erbjuds inte intresserar dem, se tabell AII:3. Det är inte helt oväntat att de ungdomar som anser att det finns lite eller inget att göra på fritiden är desamma som anser att de inte är intresserade av de fritidsaktiviteter som erbjuds.

På frågan om vilka *fritidsaktiviteter* eller *ställen ungdomarna träffas*, var vissa aktiviteter återkommande. Trots att de har mycket att göra upplever ungdomarna att det saknas en del aktiviteter. Önskan om fler sporthallar, parker och ridhus är några saker som framfördes av ungdomarna. På temat fritidsaktiviteter och mötesplatser, uppgav ungdomarna sig sakna:

"Mer ställen att hänga på."

"Ungdomskafe."

"Något för ungdomar att göra."

"Något som passar alla och något som medverkar till att stan inte "dör ut" på sommren."

"Det finns inga ställen att hänga på, inga aktiviteter eller evenemang för ungdomar när de är lediga. Många drönar runt på stan på kvällarna och hittar på dumheter Det är dåligt med mötesplatser att umgås på."

"Fritidsgård, en lokal som man kan vara där och göra något kul med kompisar."

"Gratis festlokal för ungdomar."

Att kunna *ta sig till fritidsaktiviteterna* upplevs som mindre problematiskt i Nybro (38 jfr 43 procent i riket, 2015), se tabell AII:3. *Kostnaden för aktiviteter* upplevs också som ett mindre problem bland ungdomarna i Nybro (36 procent jfr 47 procent för riket, 2015). Stöttestenen för Nybros ungdomar är att

de aktiviteter som finns inte är de som ungdomarna efterfrågar (58 procent i Nybro, 64 procent i riket, 2015).

Aktivitetens mått i enkäten tar endast hänsyn till vilken frekvens (dag, vecka, månad etc.) fritidsaktiviteten utförs, men inte till hur mycket tid (antal minuter och timmar) respektive fritidsaktivitet tar i anspråk. Därmed är det svårt att fördjupa bilden om ungdomarnas fritid är i balans eller inte.

Regelbunden *veckovis träning* och idrottande är den vanligaste förekommande fritidsaktiviteten i både Nybro och riket (73 respektive 74 procent 2015). Att vara ute i naturen är den näst vanligaste veckovisa aktivitet på fritiden bland ungdomar i Nybro, vilket de gör en hel del mer än riket (65 procent i Nybro och 47 procent i riket). Det är inga stora skillnader mellan hur ungdomarna i Nybro och riket fördelar sin tid mellan olika aktiviteter. Nybroungdomarna spelar Tv-spel lite mindre och går till biblioteket och läser böcker lite mer. Detaljer finns i tabell II:1 nedan.

Tabell II:1: Deltagandegrad

B 3 – Hur ofta gör du följande på din fritid? ²³	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Tränar/idrottar (veckovis)	-	-	73	56	-	74
Foto/film, tecknar/målar, skriver, pysslar, syr (veckovis)	-	-	21	11	-	24
Spelar TV-spel, onlinespel eller dataspel (veckovis)	-	-	42	50	-	50
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar (veckovis)	-	-	63	45	-	57
Besöker bibliotek (månadsvis)	-	26	36	17	18	28
Är ute i naturen (veckovis)	-	-	65	37	-	47
Går på ungdomens hus, fritidsgård (veckovis)	-	2	3	7	5	6
Går på konsert (årsvis)	-	-	61	65	-	59
Går på teater, musikal eller dansuppvisning (årsvis)	-	-	41	49	59	42
Går på museum eller utställning (årsvis)	-	-	51	39	-	48
Går på match eller annat idrottsevenemang (veckovis)	-	14	13	11	11	19

Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap

Var ungdomar träffar varandra på fritiden är ett av områden som studeras i undersökningen. Det absolut vanligaste stället är *hemma hos varandra* oavsett var i landet de är bosatta, se tabell II:2. En nyhet för enkäten 2015 är att *sociala medier* ingår. Dessa virtuella mötesplatser är inte nödvändigtvis substitut till traditionella mötesplatser som *ungdomens hus/fritidsgårdar* eller *idrotts-/sporthallhallar*, utan de fungerar som komplement till varandra. Troligen leder det istället till att ungdomarna kan dela sina upplevelser och intressen med fler i sin omgivning mer oberoende av både tids- och rumsdimensionen samt skapa nya vidare sociala nätverk.

Ungdomarna i Nybro umgås stort sätt på samma ställen i samma utsträckning som ungdomar i riket. En skillnad är att Nybroungdomarna umgås mer *utomhus* (41 procent jfr 31 procent för riket) och *i galleria eller på köpcentrum* (21 procent jfr 14 procent) samt lite mindre på Café (5 procent jfr 20

²³ Fritidsaktiviteterna har reviderats både 2009 och 2012. Vissa har slagits ihop, förändrats eller tagits bort, vilket försvårar jämförelsen över tid. Observera även att deltagandefrekvensen skiljer sig mellan fritidsaktiviteter. Vissa fritidsaktiviteter (idrotta och spela TV-spel) har en hög andel ”flera gånger i veckan”.

procent), För övrigt är skillnaderna mot riket relativt små. Inga stora skillnader har skett över tid heller, förutom att det blivit vanligare att umgås *utomhus*, i *centrum* och i *galleria* i Nybro.

Tabell II:2: Mötesplatser och vänskap

B 4 – När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara? ²⁴	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Hemma hos varandra	-	81	85	85	79	83
På sociala medier	-	-	34	-	-	35
På ungdomens hus, fritidsgård	-	0	2	2	4	4
I en föreningslokal	-	0	2	2	1	2
I en idrottshall/sporthall	-	25	27	28	18	26
På ett café	-	9	5	11	14	20
I galleria eller på köpcentrum	-	7	21	-	6	14
I centrum/på stan	-	20	32	-	5	30
Utomhus	-	29	41	19	20	31
Någon annanstans	-	7	6	2	4	8

Inom föreningslivet erbjuds ofta mer än bara aktiviteter av olika karaktär. Det ger ökad möjlighet till insikt och kunskap om sig själv, sociala relationer och samhället. Deltagandefrekvensen inom *föreningslivet* är högre i Nybro än i riket (62 jfr 54 procent 2015), se Appendix AII:4.

Sammanfattning

- Nio av tio ungdomar i Nybro är nöjda med sin fritid.
- Ett bredare urval av fritidsaktiviteter och anläggningar samt mötesplatser efterfrågas.
- Regelbunden veckovis träning och idrottande är den vanligaste förekommande fritidsaktiviteten, som Nybros ungdomar ägnar sig åt i samma utsträckning som ungdomar i övriga riket.
- Drygt sex av tio ungdomar i Nybro är medlemmar i en förening.
- Trots vissa skillnader är umgängesmönstren i Nybro och riket likartade. Viktiga arenor är hemma hos varandra, i centrum/på stan, på sociala medier, i galleria eller på köpcentrum och utomhus.

Skola

Det är naturligtvis viktigt att ungdomarna upplever skolgången som bra och trivsam samt att de sociala relationerna fungerar. Möjlighet till inflytande och delaktighet i de olika verksamheterna som sker i skolan är viktigt för att ungdomarna ska trivas i skolan.

Trivsel, sociala relationer och bemötande

Skolorna i Nybro bör enligt Skolverket och skollagen ha en likabehandlingsplan som berör områdena undervisning, förhållningssätt, bemötande, regler och rutiner. Planen innebär att skolorna aktivt ska motverka kränkande behandling och tendenser till trakasserier i skolorna. Skolornas alla verksamheter

²⁴ 2015 förändras svarsalternativen till att kunna fylla i max tre alternativ istället för två. Det innebär per definition att procentsatserna blir högre 2015.

ska genomsyras av likabehandlingsplanen, när det gäller bemötande, förhållningssätt, undervisning, samt vid skapande av regler och rutiner. All personal berörs av planen och ska aktivt arbeta utifrån den. En indikator på hur väl planen fungerar är hur ungdomarna besvarat enkäten gällande skolgång, trivsel, sociala relationer och bemötande.

Tabell II:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer

C 2 – Hur tycker du att följande påståenden stämmer in på hur det är i din skola? (stämmer helt/stämmer till stor del, %) ²⁵	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag trivs med stämningen i min skola	-	80	84	-	80	82
Mobbning förekommer i min skola	-	-	7	-	-	9
Rasism förekommer i min skola	-	-	8	-	-	12
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	-	-	2	-	-	7
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	-	24	42	-	30	42
Elever och lärare bemöter varandra med respekt	-	70	75	-	70	75
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	-	20	40	-	32	44
Våld förekommer i min skola	-	-	5	-	4	7
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	-	-	67	-	-	66
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över i skolan	-	28	66	-	-	51
Personalen lyssnar på vad elevrådet säger och tar dem på allvar	-	38	56	-	34	48
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd/elevråd	-	42	-	-	44	-

Drygt åtta av tio ungdomar anser att det är *god stämning i skolan*, ett resultat som ligger nära rikets, se tabell II:3. Åtta procent anser att det förekommer *rasism*, vilket är fyra procent lägre än riksgenomsnittet. Sju procent anger att *mobbing* förekommer, vilket är lite under riskmedelsnittet och fem procent uppger att våld förekommer i skolan vilket också är något under riksgenomsnittet. Det som sticker ut är att sexuella trakasserier är lägre i Nybro, två procent jämfört med sju för riket.

Drygt en tredjedel (40 procent jfr 44 procent i riket) av eleverna håller med om påståendet att *skolan agerar om en lärare kränker en elev*, vilket är en förbättring med det dubbla sedan förra mätningen och 42 procent (vilket motsvarar riket) anser att *skolan agerar om en elev mobbar en annan elev*, även detta ett nära på dubbelt så positivt resultat jämfört med förra mätningen. Två tredjedelar anser att *killar och tjejer blir lika behandlade av lärare*, vilket tangerar rikets siffror och desamma gäller för andelen elever som anser att lärare och elever bemöter varandra med respekt (75 procent jfr 75 i riket). Skillnaderna på de studerade trivselsområdena är mot riket relativt små. De elever som uppfattar stämningen som god i skolan är också i stor utsträckning elever som anser att skolan agerar vid såväl mobbing som kränkande behandling. Vad gäller elevernas upplevelse av trivsel, bemötande och sociala relationer i skolan, så har de ökat på alla jämförbara punkter sedan förra mätningen 2012.

²⁵ 2012 och 2015 innehåller frågorna svarsalternativet ”vet ej”. Det påverkar svarsfördelningen varpå jämförelsen med 2009 är borttagen. Frågorna om mobbing, rasism, sexuella trakasserier och våld är omformulerade 2015, vilket försvårar jämförelsen över tid. Ett stort antal elever (25-40%) har svårt att besvara ett flertal påståenden, exempelvis om elevinflytande och förekomsten av mobbing, rasism, sexuella trakasserier och våld.

Miljö och upplevelser

Eleverna upplever en förbättrad skolmiljö på sju av åtta jämförbara aspekter sedan förra Luppundersökningen: i synnerhet *skolmiljön*, *skolbiblioteket*, *skolmaten*, *möjlighet till extra hjälp/stöd av lärarna* samt *elevhälsan*, som samtliga har förbättrats markant med mellan 15 till 49 procentenheter sedan förra mätningen, se tabell II:4 nedan. Detta är stora och viktiga förbättringar där skolmiljön och undervisningen naturligtvis är centrala funktioner för ungdomarnas studier och att möjligheten till extra stöd/hjälp från lärarna finns vid behov stärker ungdomarnas trygghet och förutsättningarna för att uppnå uppsatta kunskapsmål.

Nybro faller alltså mycket väl ut i jämförelse med sig själv över tiden och ligger även över riksgenomsnittet förutom för tillgången på datorer, som går ner och riket har gjort framsteg med förbättrade siffror sedan 2012.

Tabell II:4: Skolmiljö

C 3 – Vad tycker du om...? (mycket bra/ganska bra, %) ²⁶	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolmiljön	-	54	88	74	68	87
Skolbiblioteket	-	62	92	66	61	82
Skolmaten	-	29	70	35	38	58
Undervisningen	-	80	95	62	75	91
Möjligheten att få extra hjälp/stöd av lärarna om du behöver det	-	58	87	64	62	84
Elevhälsan	-	42	91	-	53	86
Tillgången till datorer	-	76	56	-	75	90
Lärarna	-	81	91	-	76	90

Inflytande och delaktighet i skolan

För att skolungdomarna ska kunna vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i skolan måste de först vara medvetna om sina möjligheter och rättigheter. Nästa steg i processen är att veta inom vilka områden de kan påverka och vilka forum som är tillgängliga till inflytande och delaktighet. För att inflytande och delaktighet sedan ska fungera måste skolans personal i sin tur respektera de forum som finns och uppmuntra skolungdomarna till delaktighet.²⁷

Vad gäller diskrepansen mellan vilket inflytande eleverna *vill* ha och faktiskt upplever att de *får* i skolan, finns intressanta detaljer att studera i tabell II:5. Resultatet visar att andelen som vill påverka i skolan varierar för olika områden jämfört med mätningen 2012. Inom fyra områden vill eleverna påverka mera och för fyra andra områden påverka mindre. Nivån är betydligt mer konstant för riket, med en svag tendens till minskad vilja att vara delaktig. En likande utveckling ses för vad eleverna upplever sig få påverka som också minskat sedan förra mätningen. Skillnaderna mellan vad eleverna vill och vad de faktiskt får är som störst (runt 55- 60 procent) för; *schemat* och *proven*. Generellt vill eleverna i Nybro påverka mer än eleverna i riket, och de får det också. Skillnaderna är dock marginella.

²⁶ 2015 togs svarsalternativet ”varken bra eller dåligt” bort. Det innebär generellt sett högre procentsatser 2015.

²⁷ Wågman 2011.

Tabell II:5: Delaktighet i skolan

C 4 – Hur mycket vill/får du som elev vara med och bestämma om följande (våldigt mycket/ganska mycket, %)		Nybro			Riket		
		2009	2012	2015	2009	2012	2015
Vad jag får lära mig	VILL	-	77	77	80	78	73
	FÅR	-	38	34	42	36	35
Hur vi ska arbeta	VILL	-	83	85	47	83	83
	FÅR	-	59	59	55	53	53
Läxorna	VILL	-	82	89	77	78	76
	FÅR	-	43	35	34	32	32
Proven	VILL	-	83	81	79	79	75
	FÅR	-	48	39	40	39	37
Schemat	VILL	-	78	81	77	76	73
	FÅR	-	25	19	21	20	22
Maten	VILL	-	74	77	75	75	73
	FÅR	-	15	34	16	17	20
Skolans regler	VILL	-	54	54	58	58	53
	FÅR	-	16	21	20	21	25
Skolmiljön inne	VILL	-	73	66	71	67	63
	FÅR	-	29	30	32	27	30
Skolmiljön ute	VILL	-	61	53	49	53	51
	FÅR	-	24	26	20	21	25

Sammanfattning

- Den generella trivseln i skolan upplevs som hög i Nybro där drygt åtta av tio elever både trivs med stämningen i skolan och nära nio av tio är nöjda med skolmiljön.
- Förekomsten av; *mobbing, rasism, sexuella trakasserier och våld* är lägre i Nybro än i riket.
- Elevernas upplevelse av trivsel, bemötande och sociala relationer i skolan har ökat på alla jämförbara punkter sedan förra mätningen 2012.
- Ungdomar i både Nybro och riket är mer tillfreds med sin skolgång än vid 2012. För Nybroelevernas del gäller förbättringar i skolmiljön på sju av åtta punkter och ligger även över riksgenomsnittet på allt förutom för *tillgången till datorer*.
- Ungdomar i Nybro och riket *vill* generellt sett gärna vara med och påverka och ha inflytande i skolan betydligt mer än vad de upplever att de *får*. I Nybro har skillnaden mellan vad eleverna *vill* och vad de *får* påverka fluktuerat under de senaste tre åren för både vad de vill och vad de upplever att de får. Det som kan sägas är att nybroeleverna både vill och får påverka lite mer i skolan än eleverna i övriga riket.

Politik och samhälle

Målsättningen i demokratiska samhällen är att alla människor ska känna delaktighet och har möjligheter till inflytande inom områden som berör dem.

Intresse på nationell och internationell nivå

Intresset för *vad som händer i andra länder* är större än intresset för *samhällsfrågor i allmänhet* och har så varit över tid. Luppstudien 2015 visar på ett ökat intresse för politikerrelaterade frågor, oavsett var i landet de är bosatta och även ett ökat intresse på riksnivå för samhällsfrågor i allmänhet.

Intresset för *politik* bland Nybro kommuns ungdomar har ökat med sex procentenheter sedan 2012, men ligger ändå vid 2015 tre procentenheter under intresset hos ungdomarna i övriga riket. Desamma gäller intresset för *allmänna samhällsfrågor* som ökat med tolv procentenheter upp till 50 procent och kommit

ifatt riket som senast ökade med sju procentenheter upp till 51 procent 2015. Intresset för *internationella händelser* har även det ökat i Nybro med hela 27 procentenheter för nu att uppgå till 59 procent (jfr 62 procent för riket), se tabell II:6.

Tabell II:6: Intresse för politik och samhällsfrågor

D 1 – Hur intresserad är du av...? (mycket/ganska intresserad, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Politik	-	29	35	24	30	38
Samhällsfrågor i allmänhet	-	38	50	44	44	51
Vad som händer i andra länder	-	42	59	56	53	62

Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor

Som framgick i tabell II:6 är lite mindre än fyra av tio är intresserade av politik och intresset för politik hänger nära samman med uppfattningen av att kunna vara med och påverka utvecklingen i ett demokratiskt samhälle. I Nybro anser 22 procent att de kan vara med och påverka, jfr respektive 21 procent i riket 2015, se tabell II:7. Intresset bland ungdomarna för att vilja påverka är dock mycket högre (se tabell II:8) än vad som framkom av det politiska intresset i tabell II:6. En orsak till denna skillnad kan vara ovana och bristande insyn i och förståelse kring politikens organisation och funktionssätt. Upplevelsen av möjligheter till inflytande har succesivt ökat både i riket och bland ungdomar i Nybro.

Tabell II:7: Möjligheter till inflytande

D 3 – Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? (mycket/ganska stora, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	14	22	11	16	21

Det är positivt att ungdomarna uppfattar att deras *möjligheter till inflytande* har ökat över tid och det är intressant att gruppen ungdomar som vill vara med och påverka har ökat så mycket mera i Nybro jämfört med riket (plus nitton jfr åtta procentenheter 2015). Nybro ligger således även högre än övriga riket totalt sett (56 jfr 50 procent, se tabell II:8).

Tabell II:8: Viljan att påverka

D 4 – Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	37	56	41	42	50

När ungdomarna fritt fick ange vad de skulle vilja påverka är sport-/mötesplatser, kollektivtrafiken och skola/skolmat mest framträdande.

”Allt som rör framförallt ungas situation Nybro, bussar, hälsa, fritidsaktiviteter, trivsel.”

”Hur pengar fördelas till kulturen.”

”Kylan i skolan (Åkrahällskolan har istid året runt) och även huruvida datortillgängligheten fungerar samt hur äldrevården tas hand om.”

”Vad man ska lägga pengar på och hur människor blir behandlade.”

I enlighet med ovanstående resultat är andelen ungdomar som *inte är tillräckligt intresserade* av att påverka betydligt färre i Nybro än riket (26 jfr 59 procent 2015). Mönstret är liknande för grupperna som upplever sig *kunna för lite om hur de ska agera* och som *inte tror det spelar någon roll* om de är med och påverkar i frågor som berör dem samt de som anser sig *inte ha tid*. I samtliga fall sker betydande minskningar mellan 2012 och 2015 vilket antyder att ungdomarna i Nybro blivit mer engagerade än tidigare till att vilja vara med och påverka (tabell II:9).

Tabell II:9: Anledningar till att *inte* påverka

D 4d – Av vilka anledningar vill du inte vara med och påverka?	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag kan för lite om hur jag ska göra	-	29	12	32	28	29
Jag är inte tillräckligt intresserad	-	51	26	31	56	59
Jag har inte tid	-	24	13	27	27	29
Jag tror inte det spelar någon roll	-	38	16	30	32	27
Annat	-	11	2	9	8	6

Ungdomars förtroende för vuxna personer

Ungdomars *förtroende för vuxna* är i Nybro högre än för riket (78 jfr 73 procent). Även om förtroendet för vuxna i allmänhet är relativt högt, finns det ändå en grupp ungdomar som har begränsat eller inget förtroende (22 jfr 27 procent i riket, 2015).

Förtroende för *politiker* är högre i Nybro än i riket (38 jfr 34 procent, 2015) vilket inte är ett speciellt förvånande resultat med tanke på det relativt höga intresset för politik bland ungdomarna i Nybro.

Sammanfattning

- Ungdomarnas intresse för samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder har ökat i såväl Nybro som riket.
- Nästan fyra av tio Nybroungdomar uppger att de är intresserade av politik, vilket jämförelsevis är ett högt resultat.
- Det finns en utbredd känsla bland ungdomarna i riket av att inte kunna vara med och påverka speciellt mycket. Denna känsla finns också i Nybro, men viljan till att påverka är mycket större.
- Ungdomar i Nybro har ett högre förtroende för vuxna sett ur ett riksperspektiv.
- Förtroendet för politiker är även det högre bland ungdomarna i Nybro än övriga riket.

Trygghet

Trygghet är en känsla som kan vara svår att definiera eftersom upplevelsen av trygghet ofta är ospecifik och subjektiv. Tryggheten kan handla om den egna personen, oro för andra personer i sin omgivning samt oro för fysiska platser i samhället.

Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser

Upplevelsen av trygghet är hög på samtliga av samhällets fysiska platser som är jämförbara över tid, i synnerhet i hemmet och på väg till och från skolan. Känslan av trygghet har stadigt minskat över tid oavsett var i landet ungdomarna bor. I Nybro har känslan av trygghet under de sex senaste åren gått ner ungefär lika mycket som för övriga riket, dvs. ungefär tjugo-trettio procent.

Hemmet är den fysiska plats i en människas liv som ska erbjuda lugn och ro. Ungdomar i Nybro upplever en högre grad av trygghet i hemmet jämfört med riket (91 jfr 86 procent 2015), se tabell II:10. Trots att gruppen ungdomar som upplever hemmet som den tryggaste platsen är hög, är det ändå en grupp som upplever det som mindre tryggt i både Nybro och riket (9 jfr 14 procent 2015).

I skolan och på väg till och från skolan är ytterligare platser där ungdomar bör kunna känna sig trygga. Trygghetskänslan på väg till och från skolan har minskat över tid. Minskningen var på 26 procentenheter mellan 2012 och 2015 i Nybro medan den var 17 procent för riket. Tryggheten på väg till eller från skolan kan kopplas samma med känslan av trygghet *i skolan*. I Nybro upplever ungdomarna ungefär samma grad av trygghet i skolan som övriga riket (67 jfr 64 procent 2015), vilket analogt innebär att var tredje Nybroelev känner sig mindre trygg i skolan. Upplevelsen av trygghet i hemmet, till och från skolan samt i skolan kan sättas i relation till om ungdomarna blivit utsatta för *våld, hot och trakasserier* i det egna hemmet eller skolan. Som framgår av tabell II:10 nedan gäller liknande nedåtgående värden för de resterande fysiska platser som studien undersöker både i Nybro och riket, dvs. på *stan* (minus 30 jfr 16 procentenheter), på *buss, tåg eller liknande* (minus 24 jfr 16 procentenheter), på *Internet* (minus 24 jfr 9 procentenheter), på *ungdomens hus/fritidsgård* (minus 12 jfr 12 procentenheter).

Tabell II:10: Trygghet på fysiska platser

E 2 – Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen? (alltid, %) ²⁸	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
I hemmet	-	93	91	92	87	86
I mitt bostadsområde	-	-	66	-	-	63
På väg till eller från skolan	-	88	62	85	79	62
I skolan	-	-	67	-	-	64
På stan eller i centrum	-	52	22	57	47	31
På buss, tåg eller liknande	-	52	28	54	49	33
På Internet	-	63	39	-	54	45
På träningen eller annan fritidsaktivitet	-	-	53	-	-	59
På ungdomens hus, fritidsgård	-	29	17	70	34	22

²⁸ 2015 ändrades svarsalternativen till alltid/oftast/sällan/aldrig från ja alltid/ja oftast/nej. Det kan ha påverkat lägre värden 2015. **OBS!** Svarsalternativet ”alltid” anges i trygghetsfrågorna. Lägg svarsalternativet ”oftast” till blir svarsfrekvensen betydligt högre. Det resulterar i att känslan av trygghet kan uppfattas som att nedgången inte är så drastisk, som det är nu förefaller.

Hot, våld och kränkande/orättvis behandling

Omfattningen av ungdomarnas upplevelse av att ha utsatts för *hot, stöld, misshandel* och *sexuellt våld/utnyttjande*, samt *kränkande/orättvis behandling* och *mobbning* har på riksbasis ökat med nån procentenhet under senaste treårsperioden. Nivån för stöld har legat konstant i Nybro (på 13 procent), medan hot har ökat med en tredjedel från åtta till tolv procentenheter. Misshandel har minskat med en procentenhet samt sexuellt utnyttjande fördubblat (från två till fyra procentenheter)²⁹.

Tabell II:11: Hot, våld och trakasserier

E 1 – Har något av det hänt dig under de senaste sex månaderna? ³⁰	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Någon har hotat mig	-	8	12	12	10	15
Någon har stulit från mig	-	13	13	11	10	14
Jag har blivit utsatt för misshandel	-	3	2	5	3	4
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	-	2	4	3	3	3

Ungdomar som blivit utsatta för mobbning, trakasserier eller utfrysning under de senaste sex månaderna hade ökat oavsett var i landet de är bosatta. I Nybro var det en ökning med sex procentenheter, medan ökningen i riket var högre, en dryg fördubbling, från åtta till sjutton procentenheter, se tabell II:12. Detta är en oroande utveckling och en tendens som bör uppmärksammas.

Tabell II:12: Utsatthet

E 3 – Har du blivit mobbad, trakasserad eller utfrysad de senaste sex månaderna (ja, %) ³¹	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	9	15	8	8	17

Av de ungdomar som upplever att de blivit hotade, trakasserade och kränkta sker det främst i skolan, vilket innebär att det sker i klassrummen eller på rasterna, samt på väg till och från skolan. Ungdomarnas utsatthet är något lägre i Nybro jämfört med riket (15 jfr 17 procent).

Den näst vanligaste plats som ungdomar blir utsatta för kränkande/orättvis behandling eller övergrepp är den digitala sfären. Utsattheten sker då via Internet/mobil och följer på sätt även med ungdomarna in i den privata sfären; när ungdomarna går in och ska läsa sin e-post, läser inlägg på sociala medier, läser eller skriver sms/mms, ringer eller surfar på nätet. Utsatthet via den digitala sfären har haft en ökning mellan 2012 och 2015. Andelen ungdomar som utsatts är densamma oavsett var i landet de bor.

²⁹ Eftersom antalet utsatta är lågt bör resultaten tolkas och behandlas med viss försiktighet. Mörkertalet är ofta stort i dessa avseenden, och då främst vid utsatthet av sexuellt våld/utnyttjande. Anledningen bedöms ofta vara kopplad samman med skam och skuld hos den utsatta.

³⁰ Svartalternativen har ändrats 2015 till ja/nej/vill inte svara från att man tidigare endast fyllde i ”ja” om man råkat ut för någon incident.

³¹ 2015 ändrades svartalternativen till ja under en längre period/ja enstaka gånger/nej från ja/nej. Det kan ha påverkat högre värden 2015.

Ungdomar som blivit *orättvist behandlade* och mått dåligt av det har över tid minskat i Nybro (mins två procentenheter senaste Lupp perioden). Under samma tid har det i riket skett en ökning med fyra procentenheter sedan 2012, se Appendix tabell AII:5.

Ungdomar som utsatts för orättvis behandling och mått dåligt av det blev utsatta främst av *andra ungdomar, familj/släkt, personal inom skolan eller annan person*. I Nybro var det betydligt färre som blev utsatta av andra ungdomar än i riket (20 jfr 51 procent 2015). Vad gäller ungdomar som blivit utsatta av familj/släkt är även det betydligt färre i Nybro jämfört med riket (7 jfr 27 procent 2015). Nio procent kände sig orättvist behandlad av personal inom skolan³². Tillfredsställande är att majoriteten vet vart de ska vända sig när de blivit illa behandlade eller mår dåligt. Det finns ändå en grupp som inte vet (13 procent i Nybro och 18 procent i riket 2015). Vad det beror på och hur man ska kunna nå dessa sista är värt att titta närmare på.

Sammanfattning

- Drygt nio av tio ungdomar i Nybro känner sig alltid trygga i sina egna hem, med en marginell nedgång sedan förra mätningen.
- Känslan av trygghet på väg till och från skolan har minskat betydligt under de senaste tre åren.
- Två tredjedelar av eleverna känner sig trygga i skolan, en andel som i stort motsvarar riksgenomsnittet.
- Stöld har legat kvar på konstant nivå i Nybro medan hot har ökat med en tredjedel, men ligger fortfarande under riksgenomsnittet. Misshandel har minskat medan sexuella trakasserier har fördubblats mellan 2012 och 2015.
- Ungdomar som blivit utsatta för orättvis behandling och mått dåligt av det har främst blivit det av andra ungdomar, familj/släkt eller personal inom skola. Majoriteten av ungdomarna vet vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade eller mår dåligt, men en mindre andel har inte kunskap om detta.

Hälsa

Hälsa är ett komplext fenomen som ofta är sammankopplat med flera olika beståndsdelar i en persons liv. Enligt MUCF är det en rad faktorer som spelar roll för en persons hälsotillstånd. Det är faktorer som självförtroende/självförtroende, levnadsvanor, sexuell läggning, ekonomisk situation, koppling till arbetsmarknaden, samt olika former av kränkningar.³³ Ett annat område som Folkhälsomyndigheten lyfter fram är skolstress. Skolstressen har sin grund i:

- strävan att få bra betyg
- en press i mycket eget ansvar
- att ha för höga krav
- att nå skönhetsidealet som förmedlas via media och reklam
- tidsbrist³⁴

³² Andra fysiska platser ungdomar i riket blivit utsatta för orättvis behandling av personal är: socialtjänsten, organisation/föreningar, sjukvården, fritidsgårdar eller annan verksamhet.

³³ Ungdomsstyrelsen, 2007.

³⁴ Folkhälsomyndigheten 2016; SOU 2006:77.

Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd

tre av fyra ungdomar i Nybro uppger att de har mycket god eller förhållandevis god hälsa. Tretton procent har varken bra eller dålig hälsa och elva procent har ganska dålig eller mycket dålig hälsa.

Tabell II:13: Fysiska och psykosociala besvär

F 2 – Hur ofta har du haft följande besvär de senaste sex månaderna? (minst flera gånger i veckan, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Huvudvärk	-	17	14	20	20	18
Ont i magen	-	10	13	11	14	14
Känt dig stressad	-	38	40	27	41	45
Känt dig nedstämd	-	-	24	-	-	26
Svårt att somna	-	29	23	17	30	28
Sovit dåligt på natten	-	28	24	21	29	26

Vad gäller psykosociala besvär är stress den enskilda faktor som tycks öka mest och med en klar trend. Även i Nybro har andelen ungdomar som känner av stress ökat, lite mindre än i riket (två jfr fyra procent sedan 2012), och ligger totalt under riksgenomsnittet (40 jfr 45 procent 2015). Ur tabell II:13 framgår att ungdomar i Nybro har lite mindre fysiska och psykosociala besvär jämfört med övriga riket, även om skillnaderna mellan Nybro och riket är relativt små.

Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger

Kost, träning och alkohol är exempel på levnadsvanor som undersöks i Lupp. Innan resultaten presenteras bör något sägas om hur de kan kopplas samman med hälsotillståndet. Regelbunden träning bidrar ofta till en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. I Nybro tränar drygt fem av tio ungdomar, så att de är andfädda flera gånger i veckan, vilket understiger något riksgenomsnittet i Lupp (59 procent i riket). Relationen mellan träning, kost, alkohol och psykosociala besvär kan se ut på lite olika sätt. Att hoppa över en måltid kan leda till magont, men magont kan även leda till att en måltid hoppas över. Utebliven måltid leder till andra psykosociala besvär (huvudvärk, trötthet m.fl.). Viktigt att komma ihåg är att hälsotillståndet påverkas av en kombination av faktorer.

Bra och regelbunden kosthållning medför, precis som regelbunden träning, en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. Riksgenomsnittet för att hoppa över frukost har över tid varit relativt konstant kring 33-34 procent. Det är en mindre andel av Nybros ungdomar som väljer att hoppa över frukost jämfört med riket (29 jmf 33 procent) och betydligt längre andel som hoppa över lunch (6 jfr 13 procent i riket) och middag (4 jfr 10 procent i riket).

Konsumtionen av alkohol, tobak och droger har över tid minskat både i Nybro och riket. Trots det är det ändå några få som röker, snusar, dricker folköl eller starkare alkoholhaltiga drycker, samt använder narkotika av olika slag. Konsumtionen av *alkohol* för starksprit är högre i Nybro jämfört med riket 2015 medan det är något färre som snusar och dricker folköl. Rökning är det exakt lika många som gör i Nybro som i riket, se tabell AII:6. Cirka 31 procent av Nybros gymnasieungdomar uppger att de får dricka alkohol för sina föräldrar vilket är lite lägre än riksnittet. De vanligaste sätten att få tag på alkohol är genom kompisar/kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner, eller från annan vuxen. Inte heller här har det skett någon förändring över tid. Användningen av *narkotika* har legat konstant över de senaste tre åren med sju procent av ungdomarna 2015 som i Nybro har provat narkotika minst en gång vilket är fyra procent lägre än siffrorna för riket, se tabell AII:8.

Sammanfattning

- Tre av fyra ungdomar i Nybro upplever sitt hälsotillstånd som gott. Även om så är fallet, finns tendenser till olika psykosociala besvär. Det besvär som utmärker sig är ”känslan av stress”. Upplevelsen av stress är något lägre i Nybro än i riket.
- Drygt fem av tio ungdomar tränar så att de är andfådda flera gånger i veckan, vilket understiger riksgenomsnittet som är knappt sex av tio.
- Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det är förre ungdomar i Nybro som väljer att hoppa över såväl frukost som lunch och middag jämfört med riket.
- Konsumtionen av tobak och alkohol vad gäller folköl motsvara riksgenomsnittet, medan konsumtion av starksprit klart överstiger riksgenomsnittet. Bland de ungdomar som konsumerar alkohol är det vanligaste sättet att få tag på det genom kompisar/kompisars syskon eller genom partnern. Droger har över tiden används i konstant utsträckning och ligger även på en konstant lägre nivå än rikets.

Arbete

Ungdomars relation till och etableringsmöjligheter på arbetsmarknaden är viktiga aspekter när det gäller synen på skolans roll i förhållande till framtiden. Många ungdomar tar sina första steg in på arbetsmarknaden genom extra- och sommarjobb och en del som inte har planer på att läsa vidare gymnasiet börjar planera för att söka jobb för att lösa sin försörjningsfråga.

Extrajobb och sommarjobb

Andelen ungdomar som har ett *extrajobb* är högre i Nybro än övriga riket, 31 procent jämfört med 25 för riket. Motsatsen gäller för *sommarjobb* som 51 procent av ungdomarna hade 2015, en lägre siffra än för rikets 68 procent 2015. Det vanligaste sättet för ungdomar att få sommarjobb är genom sina sociala nätverk, dvs. någon i den närmaste familjen alternativt annan släkting eller bekant.

Tabell II:14: Extra- och sommarjobb

G 1 & 2 – Arbete (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Har du något extrajobb just nu?	-	27	31	-	25	25
Hade du ett sommarjobb i somras?	-	57	51	65	68	68

Sammanfattning

- Andelen ungdomar med extrajobb i Nybro har ökat sedan 2012 och är nu högre än i riket.
- Något färre ungdomar i Nybro etablerar sig tidigt på arbetsmarknaden genom sommarjobb jämfört med ungdomar i övriga riket.
- Bland ungdomar som sommarjobbat var det vanligaste sättet att få det genom egna sociala nätverket.

Framtid

Majoriteten av ungdomarna har planer på att läsa vidare efter gymnasieskolans slut. Intresset för att läsa vidare efter gymnasiet har i Nybro legat konstant och är högre än i riket (26 jfr 22 procent). Vad som för övrigt sticker ut något i tabell II:15 är att en något större andel ungdomar i Nybro vill jobba någon annan stans i Sverige samt resa efter gymnasiet. Samt att en lite mindre andel vill studerar utomland jämfört med riket, annars är det inga större skillnader gentemot övriga riket.

Tabell II:15: Planer efter gymnasiet

H 1 – Vad skulle du helst vilja göradirekt efter gymnasiet? ³⁵	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Studera på högskola/universitet i Sverige	-	26	26	18	25	22
Studera utomlands	-	3	2	9	4	8
Studera på Komvux	-	1	0	0	1	1
Studera på folkhögskola	-	0	1	1	1	1
Jobba här i kommunen eller i en kommun i närheten	-	17	16	14	22	16
Jobba någon annanstans i Sverige	-	13	12	9	11	9
Jobba utomlands	-	15	5	13	7	10
Resa	-	15	23	22	10	20
Annat	-	4	5	4	4	4
Vet inte	-	7	9	6	14	8

Flyttplaner

De viktigaste skälen till att vilja flytta från kommunen är arbete eller studier. Sedan 2012 har andelen Nybroungdomar som planerar att flytta från kommunen ökat, en trend som går igen för riket, men som är kraftigare för Nybro, se tabell II:16. Anledningarna till flytt för *arbete* är likvärdigt i Nybro med riket (arbete 44 jfr 44 procent för riket) och lite lägre för *studier* (48 jfr 51 procent för riket), se tabell AII:10.

Tabell II:16: Flyttplaner

H 3 – Tror du att du kommer flyttafrån den kommun där du bor?	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja	-	59	84	60	62	73
Nej	-	11	16	12	9	27
	-	30	-			

Sociala relationer och framtidsutsikter

Det bästa med Nybros kommun enligt ungdomarna är kompisar eller partner (54 procent 2015) samt närheten till familjen/släkten (62 procent 2015). En liknande observation kan göras för riket. Nybro är en kommun som av ungdomarna upplevs vara en kommun med bra miljö för barn att växa upp i (23 procent 2015). Se fullständig redovisning av vad som är bra att med kommunen i Appendix tabell AII:11.

³⁵ 2009 var frågeformuleringen: ”Om du hade alla möjligheter, vad skulle du då helst göra efter grundskolan?”

Vidare kan koppling till ungdomarnas uppfattning om de får gifta sig med vem de vill göras. Upplevelsen av valfriheten av framtida maka/make är marginellt högre i Nybro än riket (92 jfr 91 procent 2015). Trots den höga valfriheten finns det ändå en grupp ungdomar som inte får välja helt fritt. Aspekter som har betydelse i valet av maka/make/partner är: *bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min egen familj* eller *om personen är av ett annat kön än mig*. Skillnaderna är inte särskilt tydliga i varken Nybro eller riket över tid. Se tabell Appendix AII:12.

Generellt sett verkar ungdomarna i Nybro se lite mer positivt på framtiden än vad ungdomar gör i riket, även om skillnaden inte är så stor (95 jfr 92 procent). Det är Positivt att så många ser ljust på sin framtid, men trots det finns ändå en grupp om fem respektive åtta procent av ungdomarna i Nybro och riket som inte gör det. Frågan som bör ställas är: Vad beror det på?

Sammanfattning

- Generellt sett ser ungdomarna i Nybro lite mer positivt på framtiden (drygt nio av tio) än vad ungdomar i riket gör, även om skillnaden är marginell.
- Den vanligaste aktiviteten efter gymnasiet är i fallande ordning att ungdomarna vill; gå vidare till högre studier inom Sverige, resa eller börja arbeta inom kommunen eller i en närliggande kommun.
- De vanligaste anledningarna till flytt från kommunen är arbete och studier, samt närheten till en större stad.
- Enligt ungdomarna är det bästa med kommunen närheten till; familj och släkt, kompisar eller flickvän/pojkvän/partner samt att det är en bra miljö för barn att växa upp i.

Slutsatser

I detta slutsatskapitel lyfts studiens viktigaste resultat fram samt belyser resultat som utmärker sig genom att siffrorna avviker på ett speciellt sätt uppåt eller neråt gentemot riksgenomsnittet eller gentemot den egna kommunen över tid. Avsikten är som inledningsvis nämnt, att fungera som en värdeomätare i tiden samt ge ett komprimerat underlag över hur ungdomarna upplevt sin livssituation över tid avseende de fokuserade områdena: Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete samt Framtid. Förhoppningsvis kommer resultaten att fungera som ett underlag för att identifiera olika behov som i sin tur kan leda till lämpliga åtgärdsplaner och konkreta handlingsinsatser för det fortsatta ungdomspolitiska arbetet.

I kapitlet refererar ”ungdomar” och ”elever” till såväl elever i årskurs 8 som elever i gymnasiets årskurs 2. Om resonemanget endast berör en av dessa grupper framgår det av texten. När det talas om Åk 8 och Åk 2 avser det alltid Nybroelever och inte elever i övriga riket.

Fritid

En stor del av människors vardag handlar om att få livets alla delar att gå ihop, så även för ungdomar. Det handlar om att fördela tiden och uppmärksamheten mellan skola, fritid och familjen efter de förutsättningar som ges. På det stora hela är ungdomarna i Nybro *nöjda* med sin fritid. Bland både Åk 8 och Åk 2 eleverna svarar nio av tio procent att de är mycket eller ganska nöjda med sin fritid. Motsvarande för riket är drygt åtta av tio.

Av både Åk 8 och Åk 2 eleverna tycker knappt nio av tio att det *finns mycket att göra* på fritiden. Den populäraste och vanligaste fritidssysselsättningen bland ungdomar är idrott/träning. Regelbunden veckovis träning och idrottande är den vanligaste förekommande fritidsaktiviteten, som Nybros ungdomar ägnar sig åt i nästan exakt samma utsträckning som ungdomar i övriga riket. Två tredjedelar av ungdomarna i Åk 8 och drygt sex av tio i Åk 2 är medlemmar i en förening.

Det efterfrågas i både Åk 8 och Åk 2 efter möjligheter till ett bredare urval av vanliga aktiviteter, såsom till exempel idrottsanläggningar samt mötesplatser att kunna umgås med vänner på.

Möjligheterna till att kunna utöva olika fritidsaktiviteter upplevs som något mer problematiskt bland Åk 8 ungdomarna i Nybro jämfört med riket, medan det upplevs som något lättare för Åk 2 ungdomarna jämfört med riket. Såväl svårigheter att ta sig till aktiviteterna som familjens acceptans utgör mindre hinder i Nybro än i övriga riket.

Svårigheter att ta sig till fritidsaktiviteter kan bero på avstånd och/eller ha samband med ekonomiska förutsättningar. Det är inte enbart aktiviteten i sig som kostar pengar, utan även resorna till och från tillkommer. Ekonomiska hinder för att utöva fritidsaktiviteter är liknande för Åk 8 som för riket. Vad de ekonomiska hindren beror på (brist på pengar, dyrare fritidsaktiviteter eller tilläggskostnader av olika slag) är svårt att identifiera. För Åk 2 är förhållandet det omvända, de ekonomiska begränsningarna är av mindre betydelse i Nybro än i övriga riket.

Trots vissa skillnader är umgängesmönstren i Nybro och riket likartade, där viktiga mötesplatser är; *hemma hos varandra, på sociala medier, utomhus, på café och i sporthallar*. Det som sticker ut är att ungdomarna i Åk 8 umgås i betydligt mindre utsträckning på *fritidsgård* och på *stan*, men lite mera på *köpcentrum* och på *sociala medier*.

Skola

Skolan lägger grunden för ungdomarnas framtida förutsättningar för fortsatta studier på gymnasial och eftergymnasial nivå, samt för möjligheter till arbete. Mycket av ungdomarnas tid läggs i skolan och i de sociala relationer som utvecklas där. För att ungdomarna ska må bra, kunna utveckla sig till självständiga och trygga individer med förmåga att skapa goda sociala relationer, är det viktigt att skolan inte bara är en plats för kunskapsutveckling, utan även en plats för trivsel samt att kunna uppmuntra till nyfikenhet och engagemang. För att det ska vara möjligt är det viktigt att ungdomarna känner en grundläggande social och fysisk trygghet och tillhörighetskänsla i skolmiljön.

Nybros ungdomar ger i detta hänseende skolan ett bra omdöme. Drygt nio av tio i Åk 8 uppger att de tycker *skolmiljön* är bra och motsvarande för Åk 2 är nästan nio av tio. Den generella trivseln i skolan upplevs som hög, drygt åtta av tio elever i både Åk 8 Åk 2 tycker det är god stämning.

Men inget är så bra att det inte kan göras bättre. Även om de allra flesta ungdomarna trivs i skolan förekommer för både Åk 8 och Åk 2; *rasism, mobbning, våld* och olika former för *trakasserier*, men i en lägre utsträckning än i övriga riket. Trots att det är bättre än i riket bör det förebyggande arbetet fortsätta och vidareutvecklas.

Den grupp ungdomar som upplever att trivseln i skolan är hög är i stor grad samma personer som anser att skolan hanterar såväl problem med mobbing som med kränkande behandling.

Utvecklingen har sedan 2012 i Åk 8 varit svag positiv i Nybro vad gäller bemötande och sociala relationer i skolan under de senaste tre åren. Skillnaderna emot riket är inte stora, förutom att drygt hälften anser att *killar och tjejer blir behandlade lika av lärare*, likväl som att *elever och lärare inte möter varandra med lika stor respekt* vilket är lite flera jämfört med riket. För Åk 2 har elevernas upplevelse av trivsel, bemötande och sociala relationer i skolan ökat på alla jämförbara punkter sedan förra mätningen 2012.

Generellt sett är ungdomar i både Nybro och riket mer tillfreds med sin skolgång än vid 2012. För Nybroeleverna gäller förbättringar gentemot riksgenomsnittet en förbättrad; *miljö i skolan, undervisningen, möjligheterna till extra hjälp, lärarna, och elevhälsan*, samt *biblioteket*. För Åk 2 gäller förbättringar över tid gentemot sig själv på sju av åtta punkter, speciellt *skolmiljön, skolbiblioteket, skolmaten, möjlighet till extra hjälp/stöd av lärarna* samt *elevhälsan*.

Lupp-undersökningen fördjupar sig i nio områden kring vad tonåringarna upplever att de *vill* och *får* vara medbestämmande i kring skolan; Dessa nio områden är: *vad jag får lära mig, hur vi ska arbeta, läxorna, proven, schemat, maten, skolans regler* samt *skolmiljön inne* och *ute*. Samma relation råder i Nybro som i riket, ungdomarna *vill* påverka mer än de upplever att de *får*. Ungdomar i Nybro och riket *vill* generellt sett gärna vara med och påverka och ha inflytande i skolan betydligt mer än vad de upplever att de *får*. I Nybro har skillnaden mellan vad eleverna *vill* och vad de *får* påverka fluktuerat under de senaste tre åren för både vad de *vill* och vad de upplever att de *får*. För Åk 8 kan positiva skillnader emot riket ses inom; ”vad de får lära sig”, ”hur de ska arbeta”, ”läxorna” och ”proven”. Det som kan sägas för Åk 2 eleverna är att nybroeleverna både *vill* och *får* påverka lite mer i skolan än eleverna i övriga riket.

Politik och samhälle

Som visades i förra avsnittet *vill* ungdomarna generellt vara delaktiga och ha inflytande över beslut som berör dem, samtidigt som de upplever att de inte *får* vara med och påverka i sådana beslut, vare sig i skolan eller i samhället i övrigt. Enligt den nya nationella ungdomspolitikerna ska ungdomarna ha inflytande och vara delaktiga i samhällsutvecklingen. Utifrån ungdomarnas upplevelser har Nybro

fortsatt behov av att prioritera det ungdomspolitiska arbetet. Ungdomarna behöver mer information om vad de kan ha inflytande över i skolan och samhället i övrigt, samt hur de kan vara delaktiga och vilka möjligheter till påverkan som faktiskt finns.

Intresset för vad som händer i andra länder är större än för inrikesfrågor, för alla elever i både Nybros kommun och i riket och intresset fortsätter öka. Intresset för politik och inrikesfrågor fortsätter även det att öka, i både Nybro och riket. Interesseökningen är markant för både Åk 8 och Åk 2 i Nybro avseende både politik såväl som allmänna samhällsfrågor som utrikesfrågor. Åk 8 ungdomarna ligger övre riksnivån medan Åk 2 eleverna något under vad gäller intresse för såväl politik som samhällsfrågor i allmänhet samt vad som händer i andra länder.

Angående förtroende till vuxenvärlden och auktoriteter visar resultaten att alla ungdomarna i Nybro generellt sett har ett lite högre förtroende för *vuxna* och för *politiker* i allmänhet än ungdomar i övriga riket.

Ungdomarnas intresse för *politik* och *samhällsfrågor* i allmänhet är inte högt. Det kan ha sin grund i att ungdomarna upplever att de *kan för lite* om hur de ska göra, *inte är tillräckligt intresserade*, anser sig *inte ha tid*, samt att *förtroendet för politiker* relativt sett är lågt. Därtill finns en utbredd känsla bland ungdomarna i riket av att inte kunna vara med och påverka speciellt mycket. Denna känsla finns också i Nybro, men viljan till att påverka är större. Kunskapen och förtroendet kan bli högre om informationen och närheten till politiken prioriteras. Ungdomarna i både Åk 8 och Åk 2 vill enligt citat ur rapportens öppna svarsalternativ gärna ha inflytande i skolan och fritidsutbudet, vilket är centrala delar i deras nuvarande livs- och levnadssituation. Så intresset för politik, i bemärkelsen att vilja och kunna påverka, är förmodligen större än vad ungdomarna medvetet kan koppla samman och uttrycka.

Trygghet

Genomgående har alla ungdomarna blivit otryggare på samhällets olika fysiska platser i både Nybro och i riket. Denna känsla av ökad otrygghet återfinns på flera platser, från det egna *hemmet* till *skolvägen*, på *bussar*, i *stan*, och på *fritidsgårdar*. Desamma gäller *Internet*, vilket i spegling av de senaste årens mediala uppmärksammade kring händelser på sociala medier inte är förvånande.

Hemmet bör vara den plats som inger en människa trygghet. Så är det dock inte för alla. Majoriteten av ungdomarna uppgav att de *alltid* känner sig trygga i hemmet, nästan nio av tio ungdomar för Åk 8 och drygt nio av tio för Åk 2. Samtidigt visar trenden att andelen minskat i Nybro över tid, med tolv procent sedan 2012 för Åk 8 medan det är en liten nedgång för Åk 2. Anledning till otrygghet i hemmet kan ha sin grund i kränkande/orättvis behandling, våld eller andra övergrepp, alkohol, drog- eller annat missbruk hos familj och släkt. Att öka andelen ungdomar som alltid känner sig trygga i hemmet är ingen lätt uppgift och fordrar insatser på ett kommun- och förvaltningsövergripande plan, samt att personal inom skolan får kunskap och information om hur de tidigt kan upptäcka tecken som indikerar på utsatthet, oavsett om det är i ungdomens egna hem, i skolan eller på någon annan fysisk plats i kommun. Politiker är viktiga i kommunens arbete att prioritera utsatthet hos unga. Det görs lättast, och kanske även bäst, genom att medvetandegöra och synliggöra problematiken om att det finns barn och ungdomar som är utsatta i det egna hemmet och på samhällets olika arenor.

Genomgående både i Nybro och i riket gällande trygghet på samhällets olika fysiska platser, är att andelen ungdomar som alltid känner sig trygga minskar. Andelen som alltid känner sig trygga på samhällets olika arenor är jämförliga med riket, men andelen har minskat mer drastiskt i Nybro jämfört med riket sedan 2012 för Åk 8. Speciellt på arenorna ”till och från skolan”, ”buss, tåg eller liknande”, ”på fritidsgård” samt ”på Internet”. Känslan av trygghet till och från skolan har för Åk 2 elever minskat

med tolv procentenheter under senaste tre års period och knappt två tredjedelar känner sig trygga i skolan, en andel som i stort motsvarar riksgenomsnittet.

Ungdomarnas känsla av trygghet påverkas av i vilken utsträckning de varit utsatta för *hot, stöld, misshandel, sexuellt våld/utnyttjande, kränkande/orättvis behandling och/eller mobbning*³⁶. För Åk 8 har stöld och hot ökat med nästan det dubbla i Nybro, men ligger fortfarande lite under siffrorna för riket. Utvecklingen för misshandel och sexuellt våld har i motsats till stöld och hot, gått ner och ligger idag på mycket låga siffror i Nybro. För Åk 2 har stöld legat på en konstant nivå i Nybro medan hot har ökat med en tredjedel, men är totalt sätt fortfarande under riksgenomsnittet. Misshandel har minskat medan sexuella trakasserier har fördubblats mellan 2012 och 2015.

Kränkande/orättvis behandling förekommer inte enbart på fysiska platser, utan även i den digitala sfären. Det innebär att ungdomar som utsätts för negativ behandling och övergrepp sällan känner sig fria från det, eftersom mobil/Internet alltid finns tillgänglig dygnet runt, i hemmet och i skolans olika sfärer som klassrummen, skolbiblioteket, på rasterna m.fl. Det går varken att gömma sig, värja sig eller fly ifrån hotet.

Ungdomar som blivit utsatta för orättvis behandling och mått dåligt av det har främst blivit det av andra ungdomar, familj/släkt eller personal inom skola. Majoriteten av ungdomarna vet vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade eller mår dåligt, men en mindre grupp har inte kunskap om detta.

Hälsa

Generellt uppfattar ungdomarna i Nybro sin hälsa som allmänt god. Drygt åtta av tio Åk 8 ungdomar i Nybro upplever sitt hälsotillstånd som gott och motsvarande är tre av fyra för Åk 2. Trots det upplever ungdomarna ändå olika psykosociala besvär.

De besvär som utmärker sig mest är: *svårigheter att somna, nedstämdhet* och känslan av *stress*. Upplevelsen av psykosociala besvär är något högre för Åk 8 än riket, och något lägre för Åk 2. Ungdomarnas känsla av stress har ofta sin grund i både samhällets och deras egna krav på prestationer. Ungdomar ställer idag höga krav på att klara av och prestera i skolarbetet och inom idrott/träning, samt att leva upp till förväntningarna inom livets alla olika områden.

Knappt sju av tio Åk 8 ungdomar tränar så att de är andfådda flera gånger i veckan. Motsvarande är drygt fem av tio Åk 2 ungdomar, vilket understiger riksgenomsnittet som är knappt sex av tio.

Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det finns en tendens till att en större andel väljer att hoppa över måltider, främst frukost. Det kan i förlängningen inte bara leda till nedsatt koncentrationsförmåga, utan även till försämrad hälsa genom olika typer av besvär som huvudvärk eller magont och dessutom försämrad prestationsförmågan. Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det är något färre ungdomar i både Åk 8 och Åk 2 i Nybro som väljer att hoppa över frukost, lunch och middag jämfört med riket.

Konsumtionen av alkohol och droger är för Åk 8 relativt låg i både Nybro och riket. Konsumtionen av tobak motsvara riksgenomsnittet för Åk 2. Desamma gäller alkohol avseende folköl, medan konsumtion

³⁶ Notera att antalet ungdomar som utsatts för stöld, våld eller trakasserier är litet, så resultaten bör tolkas med försiktighet.

av starksprit klart överstiger riksgenomsnittet. Droger har över tiden används i konstant utsträckning och fortsätter ligga på en konstant lägre nivå än rikets. Bland de ungdomar som konsumerar alkohol är det vanligaste sättet att få tag på det genom kompisar/kompisars syskon eller genom partnern.

Arbete

Åk 8 ungdomarna i Nybro etablerar sig på arbetsmarknaden i lägre utsträckning än ungdomarna i riket genom sommarjobb och extrajobb. Andelen Åk 2 ungdomar med extrajobb i Nybro har ökat sedan 2012 och överstiger nu rikets. Något färre Åk 2 ungdomar etablerar sig tidigt på arbetsmarknaden genom sommarjobb jämfört med ungdomar i övriga riket.

Det vanligaste sättet att få ett jobb är via kontakter i det sociala nätverket. Möjligen finns utrymme för kommun och skola att vidta ytterligare åtgärder i syfte att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för ungdomar utan ett tillräckligt socialt nätverk.

Framtid

Det är fler ungdomar än riksgenomsnittet som vill läsa vidare efter grundskolan i en annan kommun än i Nybro.

En större andel ungdomar än riksgenomsnittet tror de kommer flytta ifrån kommunen. I Åk 2 tror drygt åtta av tio att de kommer flytta ifrån kommunen, vilket är elva procent mer än riksgenomsnittet och är en ökning med en fjärdedel sedan Lupp-mätningen 2012. När det gäller Åk 8 är förhållande det omvända, där tror endast drygt hälften att de i framtiden kommer flytta ifrån kommunen, vilket är något lägre än vid 2012 års mätning, men samtidigt en betydligt större andel än riksgenomsnittet.

Den vanligaste aktiviteten efter gymnasiet är i fallande ordning att ungdomarna vill; *gå vidare till högre studier inom Sverige, resa* eller *börja arbeta inom kommunen eller i en närliggande kommun*.

Tonåringarna som tror sig komma flytta, anger *arbete* eller *studier* som de viktigaste skälen, med önskan att *komma närmare en större stad* och tillgängligheten till prefererade *fritidsintressen*.

Det bästa med Nybro, enligt ungdomarna, är *närhet till familjen och partner*. Dessutom anges att det är en *bra miljö för barn att växa upp i* som en viktig faktor.

Avslutningsvis ser ungdomarna i Nybro positivt på framtiden, precis som ungdomarna i riket gör. Drygt nio av tio av Nybros alla ungdomar ser positivt på framtiden.

Referenser

Larsson, D., (2015) ”*Ung i Borås*” Lupp 2015. Borås kommun.

Prop. 2004/05:2, ”*Makt att bestämma – rätt till välfärd*”, 2004.

Prop. 2013/14:191, ”*Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*”, 2013.

SOU 2006:77, ”*Ungdomar, stress och psykisk ohälsa – analyser och förslag till åtgärder*”. Statens offentliga utredningar, 2006.

Ungdomsstyrelsen, (2007) ”*Ungdomar, fritid & hälsa – en forskningsöversikt om fritidens skydds- och riskfaktorer*”, Nr. 2007:13, ungdomsstyrelsens skrifter. Fritzes tryckeri, ISBN-978-91-89050-99-0.

Westring, M., (2012) ”*Resultat och analys av enkätundersökning årskurs 8*”, Lupp rapport 2012, Oskarshamns kommun, 2012.

Wägman, T., (2009) ”*Det som gäller ungdomars framtid*”, Lupp rapport 2009, Mörbylånga kommun, 2009.

Wägman, T., (2011) ”*Lyssna mer på ungdomarna. Gör inte bara undersökningen, utan gå ut och prata med oss!*”, Lupp rapport 2011, Skövde kommun, 2011.

Internetkällor

Folkhälsomyndigheten, 2016-02-26. *Barn och ungas hälsa och Psykisk ohälsa vanligare bland elever som är stressade* (Pub. 2016-02-18)
www.folkhalsomyndigheten.se

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles frågor, 2016-02-12
www.mucof.se (under fliken Sveriges ungdomspolitik)

Rädda barnen 2016-02-16
www.raddabarnen.se

United Nations International Children Emergency Fund (United Nations Children’s Fund) Unicef, 2016-02-26
www.unicef.se

Appendix A – Tabeller, Åk 8

Tabell A:1: Fritiden

B 1 – Hur mycket tycker du det finns att göra på fritiden? (väldigt mycket/ganska mycket, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	69	74	74	71	74

Tabell A:2: Nöjdhet

A 10 – Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?(mycket nöjd/ganska nöjd, %) ³⁷	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolan	-	81	87	-	76	84
Kompisar	-	91	90	-	88	93
Familjen	-	87	91	-	86	93
Dina pengar	-	66	86	-	72	86
Fritiden	-	-	89	-	-	90
Livet som helhet	-	83	86	-	83	88

Tabell A:3: Möjlighet och kostnader för fritidsaktiviteter

B 2 – Hur stämmer dessa påståenden in på dig? (stämmer helt/stämmer delvis, %) ³⁸	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Det finns saker att göra, men inget som intresserar mig	-	-	67	-	-	62
Det finns saker att göra, men min familj säger nej	-	-	24	-	-	26
Det finns saker att göra, men jag kan inte ta mig dit	-	-	41	-	-	37
Det finns saker att göra, men det kostar för mycket	-	-	39	-	-	38

Tabell A:4: Medlemskap i föreningar

B 6 – Är du medlem i någon förening? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	59	63	-	65	63

³⁷ 2012 har frågan fem svarsalternativ, men 2015 fyra stycken då ”varken eller” tas bort. Det finns goda skäl att anta att denna förändring har påverkat svarsfördelningen i positivt hänseende, men det behöver kontrolleras mot övriga kommuner.

³⁸ Stämmer delvis utgör cirka 4/5-delar av värdet.

Tabell A:5: Orättvist behandlad

E 4 – Har du de senaste sex månaderna blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	37	29	-	35	37

Tabell A:6: Alkohol-, tobaks- och drogvanor

F 6 – Hur ofta brukar du?(sällan/aldrig, %) ³⁹	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Röka cigaretter	-	94	94	83	92	92
Snusa	-	95	97	91	95	95
Dricka folköl	-	96	93	83	94	94
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit	-	92	93	75	90	90

Tabell A:7: Konsumtion av alkohol

F 7 – Får du dricka alkohol för dina föräldrar? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	5	8	8	5	4

Tabell A:8: Användning av droger

F 8 – Har du någon gång använt narkotika? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	3	1	-	4	4

³⁹ 2012 motsvarar svarsalternativen aldrig/någon gång per år och 2009 aldrig/en gång om året eller mer sällan.

Tabell A:9: Planer för fortsatta studier efter grundskolan

H 2 – Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan?	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, studieförberedande program	-	-	33	-	-	34
Ja, yrkesförberedande program	-	-	16	-	-	15
Ja, men är osäker på programinriktning	-	-	38	-	-	33
Nej, det tror jag inte	-	-	4	-	-	2
Vet inte	-	-	9	-	-	16

Tabell A:10: Anledning till flytt

H 3b – Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? ⁴⁰	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Arbete	-	20	22	41	43	46
Studier	-	19	27	32	42	45
Mina fritidsintressen	-	5	12	-	19	30
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	-	7	7	27	15	14
Familj och släkt	-	2	4	-	5	9
Bostadssituationen i kommunen	-	3	2	-	3	4
Vill ha närmare till naturen	-	-	2	-	-	3
Vill ha närmare till större ort/stad	-	-	20	-	-	29
Här kan jag inte vara den jag är	-	-	6	-	-	9
Vet inte	-	2	2	8	2	3
Annan orsak	-	6	10	8	9	12

Tabell A:11: Det bästa med kommunen

H 4 – Vad tycker du är det bästa med att bo i din kommun? ⁴¹	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Möjligheten till arbete	-	-	8	-	-	14
Möjligheten till fortsatta studier	-	-	14	-	-	17
Mina fritidsintressen	-	-	18	-	-	32
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	-	-	47	-	-	44
Familj och släkt	-	-	46	-	-	48
Bostadssituationen i kommunen	-	-	3	-	-	3
Närheten till naturen	-	-	22	-	-	20
Närheten till större ort/stad	-	-	4	-	-	9
Bra miljö för barn att växa upp i	-	-	23	-	-	20
Här kan jag vara den jag är	-	-	15	-	-	11
Vet inte	-	-	15	-	-	14
Annan orsak	-	-	1	-	-	3

⁴⁰ 2015 kan man ange max tre svarsalternativ istället för två. Och svarsalternativen förändras kontinuerligt. Omöjligt att jämföra över tid och därmed onödigt med tabell. Fokusera på att det är jobb och studier som är det mest centrala.

⁴¹ Man kan ange tre svarsalternativ vilket gör att totalen överstiger 100 procent.

Tabell A:12: Giftermål

H 5 – Får du gifta dig med vem du vill? ⁴²	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, jag får gifta mig med vem jag vill	-	79	88	-	84	84
Ja, men bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min familj	-	3	3	-	3	4
Ja, men bara om personen är av ett annat kön än mig	-	-	1	-	-	3
Nej	-	3	1	-	2	1
Vet inte	-	15	6	-	11	8

⁴² Frågan är omformulerad 2015 (inkluderade tidigare sambo också) samt har ett nytt svarsalternativ.

Appendix AII – Tabeller, Åk 2

Tabell AII:1: Fritiden

B 1 – Hur mycket tycker du det finns att göra på fritiden? (väldigt mycket/ganska mycket, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	51	60	82	60	61

Tabell AII:2: Nöjdhet

A 10 – Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? (mycket nöjd/ganska nöjd, %) ⁴³	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolan	-	77	90	-	73	85
Kompisar	-	91	90	-	86	92
Familjen	-	95	93	-	83	92
Dina pengar	-	61	82	-	55	75
Fritiden	-	-	89	-	-	86
Livet som helhet	-	85	90	-	80	86

Tabell AII:3: Möjlighet och kostnader för fritidsaktiviteter

B 2 – Hur stämmer dessa påståenden in på dig? (stämmer helt/stämmer delvis, %) ⁴⁴	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Det finns saker att göra, men inget som intresserar mig	-	-	58	-	-	64
Det finns saker att göra, men min familj säger nej	-	-	9	-	-	10
Det finns saker att göra, men jag kan inte ta mig dit	-	-	38	-	-	43
Det finns saker att göra, men det kostar för mycket	-	-	36	-	-	47

Tabell AII:4: Medlemskap i föreningar

B 6 – Är du medlem i någon förening? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	-	62	-	53	54

⁴³ 2012 har frågan fem svarsalternativ, men 2015 fyra stycken då ”varken eller” tas bort. Det finns goda skäl att anta att denna förändring har påverkat svarsfördelningen i positivt hänseende, men det behöver kontrolleras mot övriga kommuner.

⁴⁴ Stämmer delvis utgör cirka 4/5-delar av värdet.

Tabell AII:5: Orättvist behandlad

E 4 – Har du de senaste sex månaderna blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	35	33	-	33	37

Tabell AII:6: Alkohol-, tobaks- och drogvanor

F 6 – Hur ofta brukar du? (sällan/aldrig, %) ⁴⁵	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Röka cigaretter	-	75	76	64	62	76
Snusa	-	86	87	76	77	84
Dricka folköl	-	83	88	65	66	82
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit	-	46	38	26	28	51

Tabell AII:7: Konsumtion av alkohol

F 7 – Får du dricka alkohol fördina föräldrar? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	33	31	52	42	35

Tabell AII:8: Användning av droger

F 8 – Har du någon gång använt narkotika? (ja, %)	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	7	7	-	11	11

Tabell AII:9: Planer för fortsatta studier efter gymnasiet

H 2 – Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, på universitet/högskola	-	-	63	30	25	59
Nej, jag kommer inte att läsa vidare	-	-	20	60	55	17
Vet inte	-	-	17	10	14	24

⁴⁵ 2012 motsvarar svarsalternativen aldrig/någon gång per år och 2009 aldrig/en gång om året eller mer sällan

Tabell AII:10: Anledning till flytt

H 3b – Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? ⁴⁶	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Arbete	-	28	54	50	28	44
Studier	-	24	58	35	27	51
Mina fritidsintressen	-	8	5	-	6	17
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	-	7	18	22	7	14
Familj och släkt	-	3	4	-	2	5
Bostadssituationen i kommunen	-	3	5	-	2	4
Vill ha närmare till naturen	-	-	1	-	-	2
Vill ha närmare till större ort/stad	-	-	21	-	-	26
Här kan jag inte vara den jag är	-	-	1	-	-	7
Vet inte	-	0	2	-	1	4
Annan orsak				-	4	12

Tabell AII:11: Det bästa med kommunen

H 4 – Vad tycker du är det bästa med att bo i din kommun? ⁴⁷	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Möjligheten till arbete	-	7	11	-	11	15
Möjligheten till fortsatta studier	-	7	2	-	12	9
Mina fritidsintressen	-	1	21	-	-	22
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	-	26	54	-	26	46
Familj och släkt	-	46	62	-	47	52
Bostadssituationen i kommunen	-	4	2	-	3	4
Närheten till naturen	-	7	22	-	-	22
Närheten till större ort/stad	-	0	7	-	-	7
Bra miljö för barn att växa upp i	-	8	23	-	7	21
Här kan jag vara den jag är	-	-	8	-	-	9
Vet inte	-	23	11	-	19	11
Annan orsak	-	10		-	7	3

Tabell AII:12: Giftermål

H 5 – Får du gifta dig med vem du vill? ⁴⁸	Nybro			Riket		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, jag får gifta mig med vem jag vill	-	93	92	-	91	91
Ja, men bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min familj	-	2	1	-	3	3
Ja, men bara om personen är av ett annat kön än mig	-	-	1	-	-	2
Nej	-	1	2	-	2	1
Vet inte	-	4	2	-	5	3

⁴⁶ 2015 kan man ange max tre svarsalternativ istället för två. Och svarsalternativen förändras kontinuerligt. Omöjligt att jämföra över tid och därmed onödigt med tabell. Fokusera på att det är jobb och studier som är det mest centrala.

⁴⁷ Man kan ange tre svarsalternativ vilket gör att totalen överstiger 100%.

⁴⁸ Frågan är omformulerad 2015 (inkluderade tidigare sambo också) samt har ett nytt svarsalternativ.

REGION FÖRBUNDET
I KALMAR LÄN